

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW
ZAWIERAJĄCYCH AZBEST
Z TERENU GMINY NOWY DUNINÓW**

na lata 2008-2032

Płock, listopad 2008r.

SPIS TREŚCI:

1.	WSTĘP	4
2.	CELE I ZADANIA „PROGRAMU...”	5
3.	CHARAKTERYSTYKA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST	5
4.	RODZAJE I KLASYFIKACJA ODPADÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST	8
5.	ZAGROŻENIA DLA ZDROWIA LUDZKIEGO WYNIKAJĄCE Z UŻYTKOWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST	9
6.	PRAWNE ASPEKTY UŻYTKOWANIA I USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST	12
6.1.	<i>Uregulowania prawne użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest wynikające z ustawy „Prawo Ochrony Środowiska” .....</i>	12
6.2.	<i>Szczegółowe uregulowania prawne (rozporządzenia) regulujące użytkowanie i usuwanie wyrobów zawierających azbest .....</i>	13
7.	WYTYCZNE DLA WŁAŚCICIELI I ZARZĄDCÓW NIERUCHOMOŚCI, WYKONAWCÓW PRAC POLEGAJĄCYCH NA ZABEZPIECZANIU I USUWANIU WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST ORAZ JEDNOSTEK SAMORZĄDU GMINNEGO	14
7.1.	<i>Obowiązki i postępowanie właścicieli i zarządców przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest .....</i>	14
7.2.	<i>Obowiązki i postępowanie właścicieli i zarządców przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów .....</i>	16
7.3.	<i>Obowiązki wykonawcy prac związanych z usuwaniem azbestu oraz postępowanie przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest... ..</i>	18
7.4.	<i>Obowiązki gminy w zakresie przedstawiania wojewodzie informacji o występowaniu wyrobów zawierających azbest .....</i>	23
8.	BILANS WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY NOWY DUNINÓW	23
9.	FINANSOWANIE USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST ...	25
10.	KONCEPCJA ZARZĄDZANIA „PROGRAMEM...”	30
11.	HARMONOGRAM REALIZACJI „PROGRAMU...”	32
12.	UWARUNKOWANIA REALIZACJI „PROGRAMU...”	34
13.	PODSUMOWANIE	38
	ZAŁĄCZNIKI 1-10	39

1. WSTĘP

Azbest jest minerałem znanym od kilku tysięcy lat. Z uwagi na swoje właściwości (elastyczność, odporność na działanie czynników atmosferycznych i substancji żrących, ogniotrwałość) stosowany był od ponad 100 lat w wielu wyrobach przemysłowych. Dziś wiemy, że stanowi on zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi, oraz że zagrożenie to rośnie w miarę starzenia się i zużycia wyrobów zawierających azbest.

Według opinii najbardziej znanych producentów płyt azbestowo-cementowych (płyty te mają znaczący udział na rynku wyrobów zawierających azbest) czas użytkowania prawidłowo zamontowanych i konserwowanych co 5-7 lat tego rodzaju wyrobów określony jest na około 30 lat. Ten przedział czasowy stał się podstawą do określania obowiązujących, granicznych terminów wykorzystywania wyrobów zawierających azbest.

W dniu 19 czerwca 1997 roku Sejm R.P. przyjął ustawę o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (t.j. Dz.U. z 2004r. Nr 3, poz.20 z późn.zm.). Ustawa zakazuje wprowadzania na terytorium kraju azbestu i wyrobów zawierających azbest oraz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi ten surowiec. W ten sposób zamknęła ona praktycznie okres stosowania wyrobów zawierających azbest w Polsce. Pozostał natomiast problem sukcesywnego usuwania zużytych wyrobów w sposób nie zagrażający zdrowiu ludzi i zanieczyszczeniu środowiska.

Problem ten znalazł się w zainteresowaniu Sejmu RP, który w dniu 19 czerwca 1997 roku przyjął rezolucję w sprawie wycofywania azbestu z gospodarki (M.P. Nr 38, poz. 373), w której wezwał Radę Ministrów do opracowania programu zmierzającego do wycofania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terytorium Polski.

Pokłosiem w/w aktów prawnych jest przyjęty przez Radę Ministrów w maju 2002r. „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”.

Program ten jest podstawą do opracowywania: wojewódzkich i gminnych programów usuwania wyrobów zawierających azbest. Głównym celem tych programów jest usunięcie do 2032r. z terenu Polski wszystkich wyrobów zawierających azbest.

2. CELE I ZADANIA „PROGRAMU...”

Głównym celem niniejszego programu jest:

- wyeliminowanie do 2032 roku z terenu gminy wyrobów zawierających azbest zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa oraz z zapisami w obowiązujących programach: wojewódzkim i powiatowym,
- wyeliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców gminy związanych z wykorzystywaniem azbestu,
- doprowadzenie do osiągnięcia pożądaných wymogów ochrony środowiska,
- stworzenie warunków do wdrożenia obowiązujących przepisów prawnych i norm postępowania z wyrobami zawierającymi azbest.

Zadaniem programu jest:

- oszacowanie ilości wyrobów zawierających azbest oraz ich rozmieszczenia na terenie gminy,
- określenie, na podstawie obowiązujących przepisów, obowiązków samorządu gminnego, właścicieli nieruchomości oraz przedsiębiorców w zakresie bezpiecznego użytkowania oraz realizacji prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest,
- szacunkowe określenie kosztów usuwania z terenu gminy wyrobów zawierających azbest oraz określenie źródeł finansowania prac z tym związanych,
- opracowanie harmonogramu zadań związanych z realizacją programu oraz monitoringu realizacji tego programu,

3. CHARAKTERYSTYKA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

Azbestem nazywa się grupę naturalnych minerałów o krystalicznej budowie i włóknistej strukturze, odpornych na temperaturę, bardzo elastycznych, twardych i mocnych. Swe właściwości azbest zawdzięcza przede wszystkim włóknistej budowie. Długość włókien jest bardzo różna i zależy od odmiany azbestu. Włókna mają długość kilku centymetrów i średnicę kilku mikrometrów, a część z nich osiąga wartości submikronowe – zarówno długości jak i średnicy. Właściwości takie wykazują minerały grupy:

- serpentyny:
  - chryzotyle (uwodnione krzemiany magnezu z niewielką domieszką żelaza i glinu oraz, w zależności od pochodzenia, domieszki dwutlenku tytanu, dwutlenku niklu,

dwutlenku manganu, trójtlenku chromu trójwartościowego);

- amfibole:
  - krokidolit (uwodniony krzemian magnezowo – żelazowy);
  - amozyt (krzemian żelazowo – magnezowy);
  - antofyllit (krzemian magnezowy zawierający żelazo);
  - tremolit;
  - aktynolit.

Obie grupy azbestów: serpentyny i amfibole różnią się między sobą budową i długością włókien oraz właściwościami chorobotwórczymi. Grupę serpentynową charakteryzują znacznie dłuższe włókna od grupy amfibolowej. Stosunkowo najdłuższe włókna ma chryzotyl i to także w zależności od pochodzenia.

Na świecie azbest znany jest od kilku tysięcy lat. Jego właściwości fizykochemiczne powodowały, iż był stosowany w ponad kilku tysiącach wyrobów zawierających azbest, a najbardziej rozpowszechniony był w wyrobach budowlanych (głównie jako pokrycia dachowe i osłony elewacyjne), energetyce, przemyśle chemicznym i transporcie. Służył także do produkcji sprzętu gospodarstwa domowego.

W Polsce jego szerokie zastosowanie nastąpiło w ostatnich 100 latach. Ten niebezpieczny surowiec importowano do kraju głównie z byłego ZSRR oraz z Kanady i wykorzystywano przede wszystkim do wyrobu materiałów budowlanych, pokryć dachowych oraz elewacji budynków. Szacuje się, że na dachach budynków i obiektach przemysłowych znajduje się ok. 1.351.500 tys. m² oraz ok. 600 tys. ton rur i innych wyrobów azbestowo cementowych.

Wyroby, w których był wykorzystywany azbest odznaczały się dużą odpornością na korozję i gnicie, były ogniotrwałe oraz wytrzymałe na działanie czynników zewnętrznych. Rodzaje oraz kierunki ich wykorzystania przedstawiono w tabeli nr 1.

Tabela nr 1

KIERUNKI WYKORZYSTANIA AZBESTU

L.p.	Rodzaje wyrobów	Wyroby	Udział % azbestu w wyrobie	Zastosowanie	Zalety wyrobu
1.	Wyroby azbestowo-cementowe	- płyty dekarские - rury ciśnieniowe - płyty okładzinowe i elewacyjne	5-10 %	- pokrycia dachowe - elewacje - wodociągi i kanalizacje	- ogniotrwałość - odporność na korozję i gnienie - wytrzymałość mechanicznie - lekkie - trwałe - niewymagające konserwacji
2.	Wyroby izolacyjne	- wata - włókniny - sznury - tkanina termoizolacyjna - taśmy	75-100 %	- izolacje kotłów parowych, silników, rurociągów, wymienników ciepła, zbiorników - ubrania i tkaniny termoizolacyjne	- odporne na wysoką temperaturę - trwałe
3.	Wyroby uszczelniające	- tektura - płyty azbestowo-kauczukowe - szczeliwa plecione	75-100 %	Uszczelnienia narażone na: - wysoką temperaturę - wodę i parę - kwasy i zasady - oleje i gazy spalinowe	- odporność na wysoką temperaturę - wytrzymałość na ściskanie - dobra elastyczność - odporność chemiczna
4.	Wyroby cierne	- okładziny cierne - klocki hamulcowe	30 %	Elementy napędów	Chroni elementy przed przegrzaniem
5.	Wyroby hydroizolacyjne	- lepiki asfaltowe - kity uszczelniające - zaprawy gruntujące - papa dachowa - płytki podłogowe	20-40 %	Materiały stosowane w budownictwie	
6.	Inne	- materiały filtracyjne w przemyśle piwowarskim i w farmacji - wypełniacz lakierów i izolacji przewodów grzewczych - produkcja masek		Stosowany w różnych przemyśłach	

Przyjmując jako kryterium zawartość azbestu, stosowane spoiwo oraz gęstość objętościową, wyroby zawierające azbest można podzielić na dwie klasy:

- **KLASA I „wyroby miękkie”** – których gęstość objętościowa jest mniejsza niż 1000kg/m^3 . Są to słabo związane produkty azbestowe o wysokim, powyżej 20% (nawet do 100%) udziale azbestu w produkcie oraz niskiej zawartości substancji wiążącej, do których zaliczamy między innymi: tynki, maty, płyty azbestowe, materiały izolujące, papy. Wyroby te łatwo ulegają uszkodzeniom mechanicznym, czemu towarzyszy znaczna emisja włókien azbestu do otoczenia. Najczęściej stosowanymi w tej klasie były wyroby tekstylne z azbestu używane przez pracowników w celach ochronnych, koce gaśnicze, szczeliwa plecione, tektury uszczelkowe m.in. w sprzęcie AGD, płytki podłogowe PCW oraz materiały i wykładziny cierne.
- **KLASA II „wyroby twarde”** – których gęstość objętościowa jest większa niż 1000kg/m^3 , zawierające wysoki udział substancji wiążącej, zaś niski (poniżej 20%) udział azbestu, do których należą płyty faliste i płaskie, rury wodociągowe, elementy kanalizacji. W wyrobach tych włókna azbestowe są mocno związane, a w przypadku mechanicznego uszkodzenia (pęknięcia) ma miejsce stosunkowo niewielka emisja azbestu do otoczenia, w porównaniu z wyrobami klasy I. Natomiast niebezpieczeństwo dla zdrowia ludzi i środowiska stwarza mechaniczna obróbka tych wyrobów (cięcie, wiercenie otworów) oraz rozbijanie w wyniku zrzucania z wysokości w trakcie prac remontowych.

4. RODZAJE I KLASYFIKACJA ODPADÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

W wyniku demontażu, rozbiórki, wyburzeń, usunięcia wyrobów zawierających azbest z obiektów, budowli i urządzeń powstają odpady zawierające azbest.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001r. w sprawie katalogu odpadów (Dz.U. Nr 112, poz. 1206) ściśle wymienia rodzaje odpadów zawierających azbest, które zostały zaliczone do odpadów niebezpiecznych.

W zależności od źródła powstawania odpadów w katalogu wymieniono 9 rodzajów odpadów zawierających azbest:

1. Kod	06 07 01*	Podgrupa:	Odpady z produkcji... chloru i chlorowców
		rodzaj:	Odpady azbestowe z elektrolizy
2. Kod	06 13 04*	Podgrupa:	Odpady z innych procesów nieorganicznych
		rodzaj:	Odpady z przetwarzania azbestu
3. Kod	10 11 81*	Podgrupa:	Odpady z hutnictwa szkła
		rodzaj:	Odpady zawierające azbest
4. Kod	10 13 09*	Podgrupa:	Odpady z produkcji spoiw mineralnych
		rodzaj:	Odpady zawierające azbest z produkcji elementów azbestowo-ceramicznych
5. Kod	15 01 11*	Podgrupa:	Odpady opakowaniowe...
		rodzaj:	Opakowania metali zawierające niebezpieczne elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi
6. Kod	16 01 11*	Podgrupa:	Zużyte lub nienadające się do użytkowania pojazdy
		rodzaj:	Okładziny hamulcowe zawierające azbest
7. Kod	16 02 01*	Podgrupa:	Odpady urządzeń elektrycznych i elektronicznych
		rodzaj:	Zużyte urządzenia zawierające azbest
8. Kod	17 06 01*	Podgrupa:	Materiały izolacyjne oraz materiały konstrukcyjne zawierające azbest
		rodzaj:	Materiały izolacyjne zawierające azbest
9. Kod	17 06 05*	Podgrupa:	Materiały izolacyjne oraz materiały konstrukcyjne zawierające azbest
		rodzaj:	Materiały konstrukcyjne zawierające azbest

5. ZAGROŻENIA DLA ZDROWIA LUDZKIEGO WYNIKAJĄCE Z UŻYTKOWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

Wyroby zawierające azbest, odpady zawierające azbest stanowią bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia ludzi wówczas, gdy włókna azbestowe uwalniają się i wraz z powietrzem przedostają się do układu oddechowego (np. w trakcie prac demontażowych podczas szlifowania, cięcia lub łamania wyrobów). Na niszczenie i w efekcie uwalnianie się azbestu do otoczenia duży wpływ mają również warunki klimatyczne oraz zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego. Głównym źródłem skażenia środowiska pyłem azbestowym są uszkodzone powierzchnie płyt na dachach i elewacjach budynków oraz dzikie wysypiska odpadów azbestowych.

Wyroby azbestowe będące w dobrym stanie technicznym (nieuszkodzone) oraz odpowiednio zabezpieczone nie stanowią istotnego zagrożenia dla zdrowia ludzkiego. Badania naukowe udowodniły, że azbest stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia w następstwie długotrwałego narażenia dróg oddechowych na wdychanie jego włókien. Oddychanie powietrzem, w którym znajdują się niewidzialne dla oka włókna azbestu może doprowadzić do szeregu chorób układu oddechowego, takich jak:

- pylica azbestowa (azbestoza),
- rak płuc (najpowszechniejszy nowotwór złośliwy powodowany przez azbest),
- międzybłoniaki opłucnej i otrzewnej (nowotwory o wysokiej złośliwości),
- łagodne zmiany opłucnowe.

Największe zagrożenie dla organizmu ludzkiego stanowią włókna respirabilne, czyli takie, które mogą występować w postaci trwałego aerozolu w powietrzu i przedostawać się z wdychanym powietrzem do organizmu. Mają one długość powyżej 5 mikrometrów, grubość nie większą niż 3 mikrometry i stosunek długości do średnicy mniejszy niż 3:1. Włókna te wdychane do pęcherzyków płucnych, nie mogą już być wydalone. Ich szkodliwe działanie może ujawnić się dopiero po wielu latach. Im więcej jest włókien w powietrzu, którym oddychamy, tym większe jest ryzyko zachorowania na choroby wywołane azbestem.

Na występowanie i typ patologii wpływa rodzaj azbestu, wymiary włókien azbestowych i ich stężenie oraz czas trwania narażenia na ich wdychanie. Głównym skutkiem zdrowotnym narażenia na pył azbestowy jest wzrost występowania zmian opłucnowych, zwiększone ryzyko zachorowania na międzybłoniaka opłucnej i otrzewnej, a także raka płuc. Brak dowodów świadczących o tym, że azbest spożyty w wodzie jest szkodliwy dla zdrowia, stąd nie wydaje się konieczne zastępowanie azbestowych instalacji wodociągowych innymi. Prace te winny następować przede wszystkim w miarę technicznego zużycia rur azbestowych.

Zachorować mogą nie tylko osoby, które miały kontakt z azbestem, ze względu na charakter wykonywanej pracy, ale i te, które narażone są na długotrwałe wdychanie włókien azbestowych o małym stężeniu lub na krótkotrwałe przebywanie w miejscu o ich bardzo wysokim stężeniu. Oznacza to, że wykonując wielokrotnie drobne naprawy w materiale zawierającym azbest, czy też mieszkając w okolicy, gdzie w pobliżu znajduje się nielegalne składowisko wyrobów zawierających azbest, jest się narażonym w dużym stopniu na zachorowanie. Naturalne źródła emisji włókien azbestowych w praktyce mają mniejsze znaczenie niż źródła związane z działalnością człowieka.

Obecnie po zaprzestaniu produkcji wyrobów zawierających azbest, tymi źródłami są:

- niewłaściwie składowane odpady azbestowe, w tym tzw. dzikie wysypiska, szczególnie w lasach i odkrytych wyrobiskach,
- użytkowanie wyrobów azbestowych, co w konsekwencji prowadzi do zanieczyszczenia powietrza pyłem azbestowym w wyniku: korozji i mechanicznych uszkodzeń płyt azbestowo-cementowych,
- niewłaściwe usuwanie z dachów i elewacji wyrobów zawierających azbest,
- urządzenia grzewcze, wentylacyjne, klimatyzacyjne i izolacje zawierające azbest. Są to źródła występujące wewnątrz pomieszczeń.

Stosowanie wyrobów azbestowych, a w konsekwencji możliwość uwalniania włókien azbestu do środowiska, spowodowało wzrost zainteresowania zdrowotnymi skutkami środowiskowej ekspozycji na azbest.

Największe zagrożenie emisji szkodliwych dla zdrowia włókien azbestowych stwarza proces usuwania wyrobów zawierających ten surowiec. Prace związane z usuwaniem azbestu muszą być prowadzone w taki sposób, aby wyeliminować lub zminimalizować uwalnianie się azbestu do środowiska tak, aby nie zostały przekroczone dopuszczalne wartości stężeń włókien azbestowych w powietrzu. W Polsce coraz częściej spotykana jest praktyka samodzielnego demontażu przez właścicieli obiektów pokryć dachowych (azbestowo-cementowych) czy elewacji. Jest ona niedopuszczalna, a wszelkiego rodzaju roboty budowlano-remontowe prowadzone z udziałem wyrobów zawierających azbest powinny być wykonywane przez specjalistyczne firmy posiadające stosowne zezwolenia na wytwarzanie odpadów niebezpiecznych. Wykaz podmiotów uprawnionych do prowadzenia prac związanych z usuwaniem i transportem wyrobów zawierających azbest na terenie gminy podano w załączniku nr 9.

Jedyną metodą unieszkodliwiania odpadów azbestowych jest ich składowanie. Odpady azbestowe mogą być deponowane jedynie na składowiskach odpadów niebezpiecznych przeznaczonych wyłącznie do składowania odpadów azbestowych, na wydzielonych częściach składowisk odpadów niebezpiecznych oraz na wydzielonych częściach składowisk odpadów innych niż niebezpieczne, przy zachowaniu warunków technicznych dotyczących ich bezpiecznego składowania. W celu zabezpieczenia przed emisją pyłów powierzchnię każdej kolejnej warstwy odpadów przykrywa się folią lub warstwą gruntu.

Wykaz składowisk przyjmujących odpady zawierające azbest podano w załączniku nr 6 do niniejszego programu.

Metody bezpiecznego postępowania z azbestem i materiałami zawierającymi azbest, począwszy od eksploatacji tych wyrobów poprzez usuwanie, transport i składowanie określone są poprzez obowiązujące w Polsce przepisy prawne.

6. PRAWNE ASPEKTY UŻYTKOWANIA I USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

Od czasu wprowadzenia ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 1997. Nr 101, poz. 628) na terenie Polski obowiązuje zakaz produkcji, handlu oraz stosowania wyrobów zawierających azbest. W następnych latach wprowadzono kolejne akty prawne ustaw i rozporządzeń regulujących kwestie związane z użytkowaniem i usuwaniem tego typu wyrobów. Obecnie w Polsce istnieje szereg przepisów dotyczących problematyki azbestu. Biorąc pod uwagę przedmiot niniejszego opracowania w załączniku nr 1 wymieniono najważniejsze ustawy i rozporządzenia, wg stanu na dzień 30 listopada 2008 r. Uzupełnieniem aktów prawnych w przedstawionym zakresie jest „*Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski*” przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 14 maja 2002 r. oraz lokalne programy usuwania azbestu realizowane przez gminy, powiaty i województwa.

Polskie prawodawstwo dopuszcza wykorzystywanie azbestu lub wyrobów zawierających azbest w użytkowanych budynkach, instalacjach lub urządzeniach nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2032 roku. W sposób szczegółowy określa również wymagania dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami azbestowymi, obowiązki organów administracji, a także właścicieli i zarządców nieruchomości w tym zakresie oraz obowiązki wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Obowiązki te omówiono w punkcie 7 programu.

Uregulowania prawne użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest wynikające z ustawy „Prawo Ochrony Środowiska”

Azbest zgodnie z ustawą Prawo Ochrony Środowiska obok PCB zaliczany jest do substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska.

Dalej ustawa określa, że m.in. azbest jako substancja stwarzająca szczególne zagrożenie dla środowiska, powinien być wykorzystywany, przemieszczany i eliminowany przy zachowaniu szczególnych środków ostrożności. Instalacje lub urządzenia, w których jest lub był wykorzystywany azbest, powinny zostać oczyszczone lub unieszkodliwione.

Ustawa nakłada na wykorzystującego wyroby zawierające azbest obowiązek sukcesywnej ich eliminacji i obowiązek dokumentowania rodzaju, ilości i miejsc ich występowania oraz sposobu ich eliminowania oraz obowiązek przedkładania wojewodzie okresowych informacji o rodzaju ilości i miejscach ich występowania.

W przypadku osób fizycznych nie będących przedsiębiorcami ustawa nakłada obowiązek przedłożenia informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest w formie uproszczonej. Informację tę składa się wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi).

Również ustawa nakłada na wójta, burmistrza, prezydenta miasta obowiązek przedkładania wojewodzie informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania azbestu.

Szczegółowe uregulowania prawne (rozporządzenia) regulujące użytkowanie i usuwanie wyrobów zawierających azbest

Do głównych aktów prawnych regulujących szczegółowe wymagania i zasady użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest należą:

- rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz.U. Nr 192, poz. 1876),
- rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. Nr 71, poz. 649),
- rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz.U. Nr 216, poz. 1824)

W/w rozporządzenia określają obowiązki samorządu gminnego, właścicieli i zarządców nieruchomości zawierających wyroby z udziałem azbestu oraz wykonawców prac polegających na zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

7. WYTYCZNE DLA WŁAŚCICIELI I ZARZĄDCÓW NIERUCHOMOŚCI, WYKONAWCÓW PRAC POLEGAJĄCYCH NA ZABEZPIECZANIU I USUWANIU WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST ORAZ JEDNOSTEK SAMORZĄDU GMINNEGO

Obowiązki i postępowanie właścicieli i zarządców przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest

1. Sporządzenie "Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest".

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia technicznego oraz terenu, gdzie znajdują się wyroby zawierające azbest, ma obowiązek sporządzenia - w 2 egzemplarzach „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” (wzór w załączniku nr 2). Właściciele lub zarządcy, którzy spełnili ten obowiązek wcześniej – sporządzają następne „Oceny...” w terminach wynikających z warunków poprzedniej „Oceny...” tzn.:

- po 5-u latach, jeżeli wyroby zawierające azbest są w dobrym stanie technicznym i nieuszkodzone,
- po roku, jeżeli przy poprzedniej „Ocenie...” ujawnione zostały drobne (do 3% powierzchni wyrobów) uszkodzenia.

Wyroby, które posiadały lub posiadają duże i widoczne uszkodzenia – powinny zostać bezzwłocznie usunięte.

Jeden egzemplarz „Oceny...” właściciel lub zarządca zobowiązany jest złożyć właściwemu organowi nadzoru budowlanego w terminie do 30-u dni od dnia jej sporządzenia. Drugi egzemplarz zachowuje przy dokumentacji budynku, budowli, instalacji lub urządzenia przemysłowego oraz terenu – do czasu sporządzenia następnej „Oceny...”.

2. Przeprowadzenie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest poprzez wykonanie spisu z natury.

Inwentaryzację należało sporządzić do dnia 28 maja 2004 r. Sposób przedstawienia wyników inwentaryzacji dotyczących:

- wyrobów zawierających azbest i miejsca ich wykorzystywania,
- wyrobów zawierających azbest, których wykorzystywanie zostało zakończone określają załączniki nr 3 i 4 do niniejszego programu.

Informację o wyniku inwentaryzacji właściciel, zarządca lub użytkownik sporządza w dwóch egzemplarzach:

- jeden egzemplarz przedkłada w formie pisemnej:
  - a) wojewodzie – dotyczy przedsiębiorstw
  - b) wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta – dotyczy osób fizycznych nie będących przedsiębiorcami.
- drugi egzemplarz przechowuje przez okres jednego roku, do czasu sporządzenia następnej informacji. Informacje przedkłada corocznie, celem wykazania ewentualnych zmian w ilości posiadanych wyrobów zawierających azbest.

3. Opracowanie corocznego planu kontroli jakości powietrza dla pomieszczeń zawierających azbest.

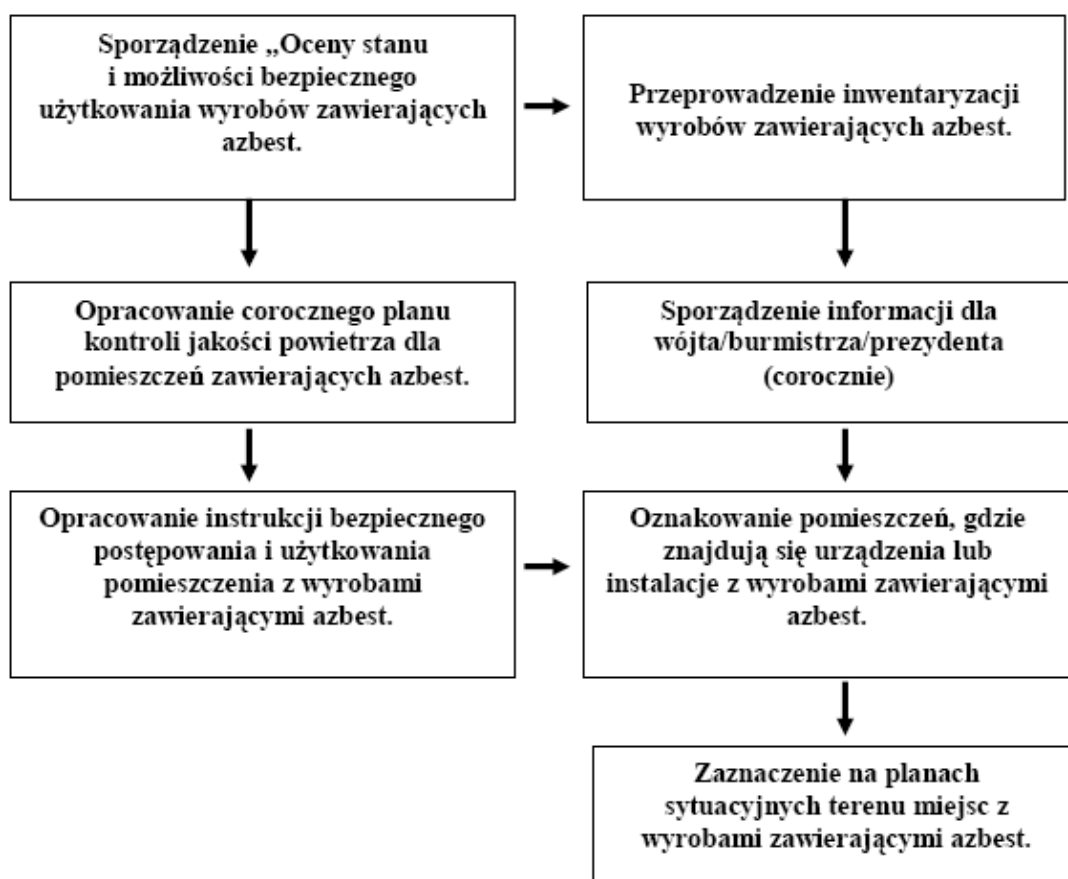
Dla każdego pomieszczenia, w którym znajdują się instalacje lub urządzenia zawierające azbest lub wyroby zawierające azbest, właściciel, zarządca lub użytkownik sporządza corocznie plan kontroli jakości powietrza obejmujący pomiary stężenia azbestu. W przypadku przekroczenia najwyższego dopuszczalnego stężenia pyłów zawierających azbest w środowisku pracy, stwierdzonego w wyniku realizacji planu kontroli, dalsze wykorzystywanie instalacji lub urządzenia jest niedopuszczalne i konieczne jest jej oczyszczanie poprzez usunięcie wyrobów zawierających azbest lub ich wymianę.

4. Oznakowanie pomieszczeń, gdzie znajdują się urządzenia lub instalacje z wyrobami zawierającymi azbest – odpowiednim znakiem ostrzegawczym dla azbestu (zał. nr 10 niniejszego programu).

5. Opracowanie i wywieszenie na widocznym miejscu instrukcji bezpiecznego postępowania i użytkowania pomieszczenia z wyrobami zawierającymi azbest.

6. Zaznaczenie na planie sytuacyjnym terenu miejsc z wyrobami zawierającymi azbest.

Schemat procedury postępowania:

Obowiązki i postępowanie właścicieli i zarządców przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów

1. Identyfikacja azbestu w wyrobach przeznaczonych do usunięcia przez uprawnione laboratorium.

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest – powinien dokonać identyfikacji rodzaju i ilości azbestu w wyrobach, przez uprawnione do takich prac laboratorium.

Identyfikacja azbestu powinna nastąpić w okresie użytkowania wyrobów, jeszcze przed rozpoczęciem wykonywania prac zabezpieczenia lub usuwania takich wyrobów – o ile informacja ta, nie jest podana w innych dokumentach budowy przedmiotowego obiektu.

Identyfikacja azbestu jest obowiązkiem właściciela lub zarządcy, wynikającym z tytułu własności oraz odpowiedzialności prawnej, dotyczącej ochrony osób trzecich od szkód mogących wynikać z nieodpowiedniej eksploatacji przedmiotu stanowiącego własność.

Wyniki identyfikacji azbestu powinny być uwzględniane przy:

- Sporządzaniu „Oceny...”
- Sporządzaniu informacji dla wójta, burmistrza, prezydenta miasta,
- Zawieraniu umowy na wykonanie prac zabezpieczania lub usuwania wyrobów zawierających azbest z wykonawcą tych prac – wytwarzającym odpady niebezpieczne.

Właściciel lub zarządca może zlecić innym – fachowo przygotowanym osobom lub podmiotom prawnym – przeprowadzenie czynności wykonania identyfikacji azbestu w wyrobach. W każdym przypadku powinno to mieć miejsce przed rozpoczęciem prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest.

2. Zgłoszenie prac polegających na zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest do właściwego organu administracji architektoniczno-budowlanej.

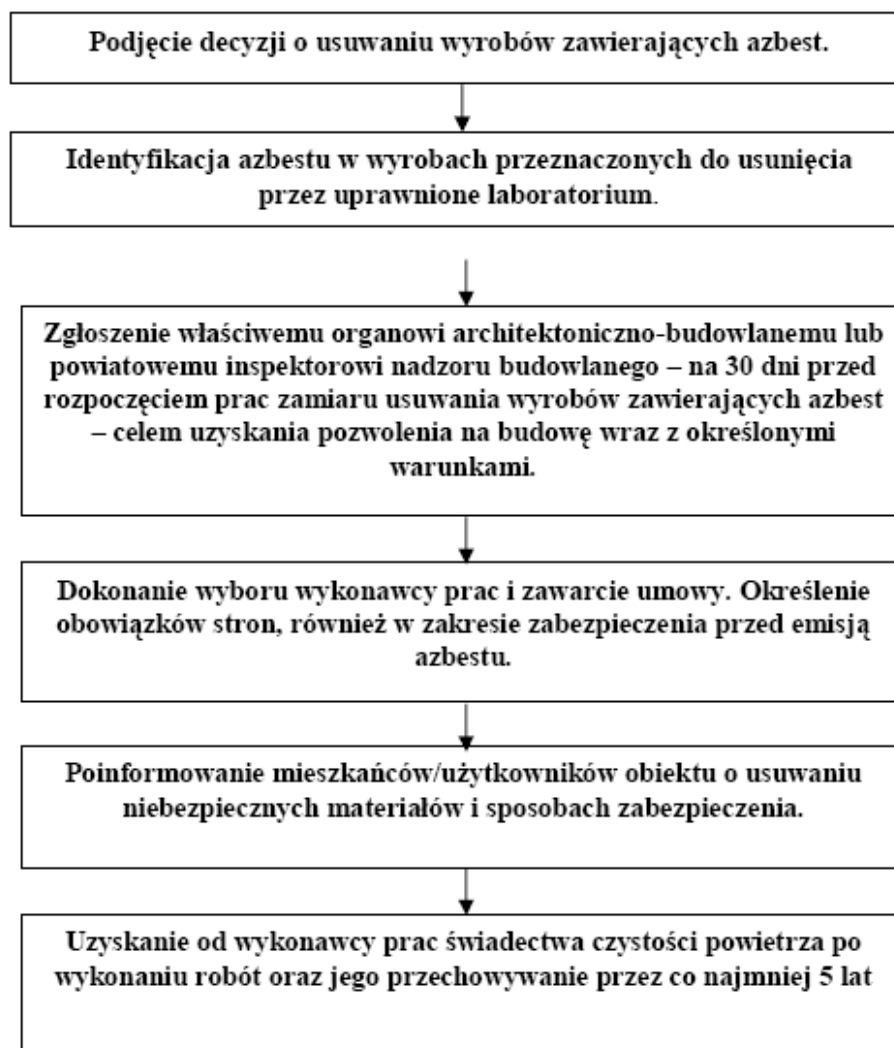
Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z wyrobami zawierającymi azbest, ma obowiązek zgłoszenia – na 30 dni przed rozpoczęciem prac, wniosku o pozwolenie na budowę (remont), wraz z określonymi warunkami. Wniosek powinien być sporządzony z uwzględnieniem przepisów wynikających z ustawy – Prawo budowlane.

Zatajenie informacji o występowaniu azbestu w wyrobach, które będą przedmiotem prac remontowo-budowlanych skutkuje – na podstawie ustawy Prawo ochrony Środowiska – odpowiedzialnością prawną.

3. Uzyskanie od wykonawcy prac, pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania robót i oczyszczenia z azbestu, a następnie przechowywać je przez okres co najmniej 5-lat, wraz z inną dokumentacją budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu.

Schemat procedury postępowania:

Obowiązki wykonawcy prac związanych z usuwaniem azbestu oraz postępowanie przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest

a) prace przygotowawcze

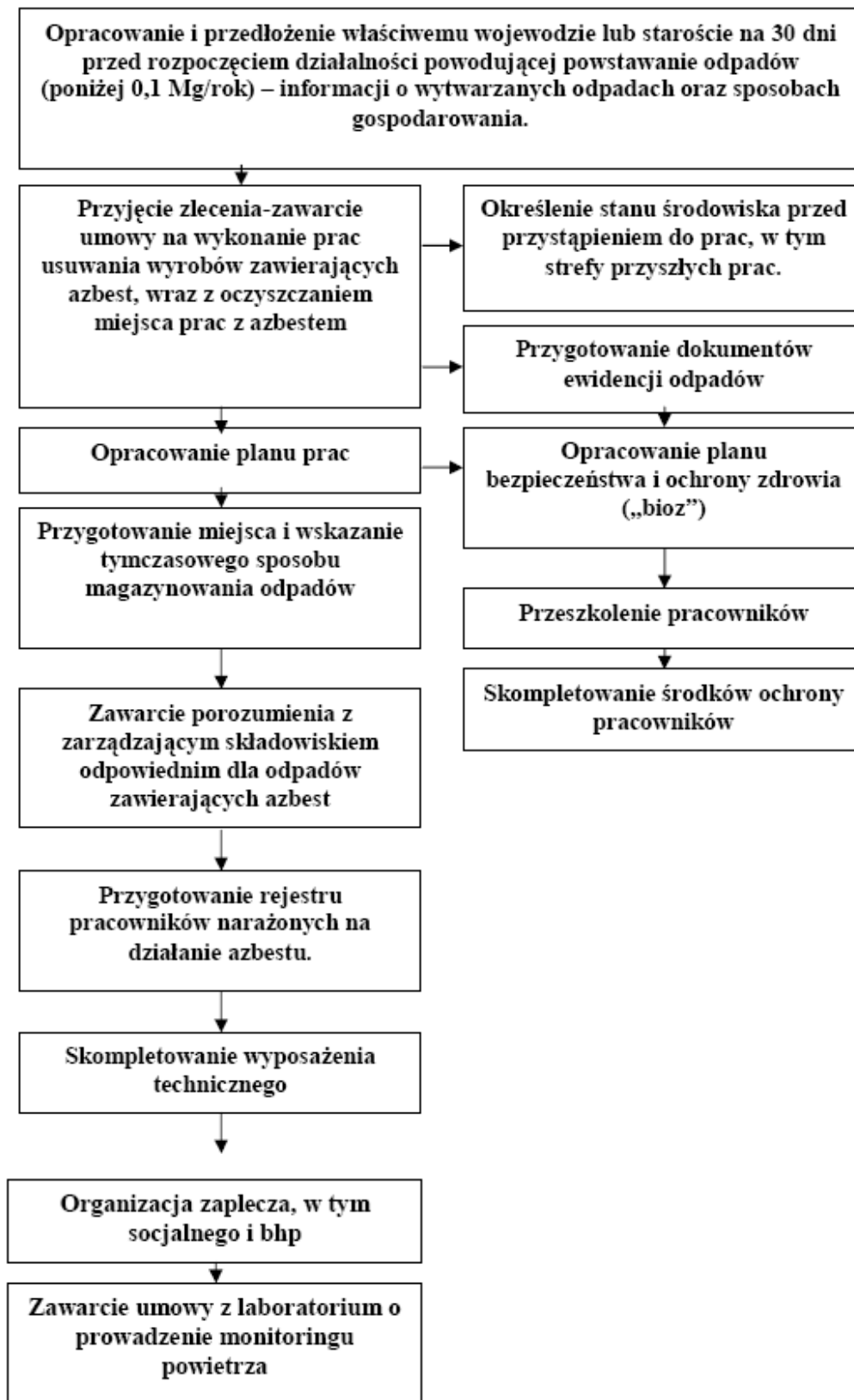
Wykonawcy prac polegających na demontażu elementów azbestowych jako wytwórcy odpadów niebezpiecznych (zgodnie z w/w ustawą o odpadach), przed przystąpieniem do wykonywania prac, zobowiązani są do:

- uzyskania, od organu ochrony Środowiska – wojewoda/starosta – decyzji zatwierdzającej program gospodarki odpadami niebezpiecznymi, jeżeli ilość odpadów przekracza 0,1 Mg rocznie (jeżeli ilość wytworzonych odpadów niebezpiecznych nie

przekracza 0,1 Mg rocznie należy przedłożyć informację o sposobie gospodarowania wytwarzanymi odpadami),

- przeszkolenia przez uprawnioną instytucję zatrudnionych pracowników, osób kierujących lub nadzorujących prace polegające na zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu tych wyrobów oraz przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania,
- wyposażenia pracowników zatrudnionych do pracy z azbestem w odpowiednie środki ochrony indywidualnej oraz odzież i obuwie ochronne,
- opracowania przed rozpoczęciem prac szczegółowego planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest. Plan prac zawiera informacje określone w obowiązujących przepisach,
- przed przystąpieniem do prac, wykonawca jest zobowiązany do zgłoszenia tego faktu właściwemu organowi nadzoru budowlanego oraz właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy. Zgłoszenie zawiera informacje określone w obowiązujących przepisach.

Schemat procedury postępowania:

b) wykonywanie prac

Przed przystąpieniem do prac polegających na demontażu elementów zawierających azbest wykonawca jest zobowiązany odpowiednio przygotować miejsce prowadzenia prac m.in poprzez:

- odizolowanie obszaru prac od otoczenia poprzez stosowanie osłon zabezpieczających przenikanie azbestu do środowiska,
- ogrodzenie terenu prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla pieszych, przy zastosowaniu odpowiednich osłon,
- umieszczenie w strefie prac w widocznym miejscu tablic informacyjnych "Uwaga! Zagrożenie azbestem" bądź "Uwaga! Zagrożenie azbestem – krokidolitem",
- Przy pracach elewacyjnych powinny być stosowane odpowiednie kurtyny zasłaniające fasadę obiektu, aż do gruntu, a teren wokół objęty kurtyną, powinien być wyłożony grubą folią, dla łatwego oczyszczania po każdej zmianie roboczej.

Wszystkie prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest należy prowadzić w taki sposób aby uniemożliwić emisję azbestu do środowiska oraz zminimalizować pylenie. Aby to osiągnąć:

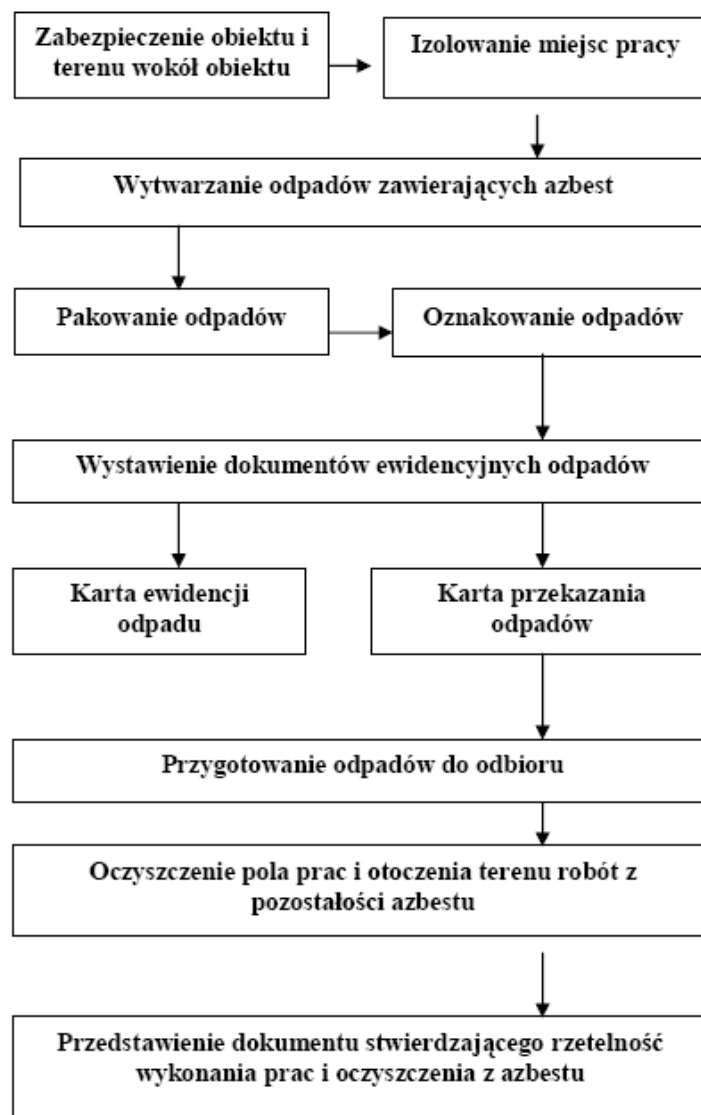
- ✓ Wyroby azbestowe przed ich usunięciem powinny być nawilżone wodą i utrzymywane w stanie wilgotnym przez cały czas pracy.
- ✓ Wyroby (płyty, kształtki, rury) należy demontować w całości, w miarę możliwości unikając destrukcji mechanicznej.
- ✓ Do prac należy używać narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych narzędzi mechanicznych wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające powietrze.
- ✓ W przypadku występowania stężenia pyłu azbestu przekraczających dopuszczalne wartości dla miejsca pracy należy prowadzić kontrolny monitoring powietrza.
- ✓ Codziennie zabezpieczać zdemontowane wyroby i odpady zawierające azbest i magazynować je na wyznaczonym i zabezpieczonym miejscu.
- usunięte wyroby azbestowe ($>1000 \text{ kg/m}^3$, tj. płyty i części płyt azbestowo cementowych) należy pakować w folię polietylenową o grubości nie mniejszej niż 2 mm
- przed opakowaniem pyłu azbestowe, wyroby i odpady wyrobów azbestowych miękkich ($<1000 \text{ kg/m}^3$) należy zestalić przy użyciu cementu,
- opakowania z odpadami powinny być szczelnie zamknięte i oznakowane w sposób trwały.

Po zakończeniu prac polegających na demontażu elementów azbestowych należy oczyścić teren robót i jego otoczenie. Prace porządkowe należy wykonywać starannie stosując metody uniemożliwiające emisję pyłu azbestu do środowiska (przez zastosowanie urządzeń filtracyjno-wentylacyjnych z wysoko skutecznym filtrem lub na mokro).

Po wykonaniu prac wykonawca jest zobowiązany do przedstawienia zleceniodawcy (właścicielowi, użytkownikowi wieczystemu lub zarządcy nieruchomości) pisemnego oświadczenia stwierdzającego prawidłowość wykonania prac.

W przypadku, kiedy przedmiotem prac były wyroby o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m³ lub wyroby mocno uszkodzone i zniszczone lub prace obejmowały wyroby zawierające azbest krokidolit lub prowadzone były w pomieszczeniach zamkniętych, wykonawca prac ma obowiązek przedstawienia wyników badania powietrza, przeprowadzonego przez uprawnione do tego laboratorium lub instytucji.

Schemat procedury postępowania:

Obowiązki gminy w zakresie przedstawiania wojewodzie informacji o występowaniu wyrobów zawierających azbest

Ustawa Prawo Ochrony Środowiska nakłada na wójta, burmistrza lub prezydenta miasta obowiązek okresowego przedkładania wojewodzie informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2002r., w sprawie sposobu przedkładania wojewodzie o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stanowiących szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. Nr. 175, poz. 1439) określa terminy, formę, układ i wymagane techniki przedkładania informacji. Przesłane informacje o wyrobach zawierających azbest należy przedkładać wojewodzie raz na rok, do dnia 31 marca za poprzedni rok kalendarzowy, począwszy od danych za rok 2003. Wzór takiej informacji przedstawiono w załączniku nr 5.

8. BILANS WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY NOWY DUNINÓW

Inwentaryzację wyrobów zawierających azbest (eternit) na terenie gminy Nowy Duninów przeprowadzono w okresie marzec – kwiecień 2008 roku. Na podstawie ankiet sporządzonych przez urząd gminy sołtysi poszczególnych sołectw sporządzili zbiorcze wykazy właścicieli nieruchomości wykorzystujących eternit jako pokrycie dachów w swoich zabudowaniach. Powierzchnię i tonaż eternitu sołtysi określili szacunkowo – inwentaryzacja nie była, bowiem potwierdzana przez właścicieli spisanych obiektów.

W związku z powyższym od listopada 2008r. urząd gminy, na podstawie otrzymanych od sołtysów wykazów kieruje do właścicieli obiektów krytych eternitem ankiety informacyjne z prośbą o ich wypełnienie i zwrot do urzędu gminy. Ankiety te będą podstawą do uzupełnienia inwentaryzacji.

W oparciu o doręczone przez sołtysów wykazy gmina sporządziła bilans wyrobów zawierających azbest (eternitu), który obrazuje tabela nr 2.

Z bilansu tego wynika, iż na terenie Gminy Nowy Duninów wykorzystuje się ok. **118 tys. m²** eternitu o masie ok. **1,42 tyś Mg**.

Uwzględniając powierzchnię gminy, która wynosi 146,23 km² wskaźnik nagromadzenia wyrobów zawierających azbest wynosi:

$$1420 \text{ Mg} / 146,23 \text{ km}^2 = 9,7 \text{ Mg/km}^2$$

Wskaźnik ten znacznie odbiega od wskaźników wyliczonych dla innych gmin i wskaźnika wyliczonego dla powiatu płockiego (ziemskiego), który wynosi 21,4 Mg/km² i uznaje się go za niedoszacowany. Może to być wynikiem warunków geograficznych (zbiorniki wodne, duże zazielenienie), ale może to również oznaczać, iż wykonywana dotychczasowa inwentaryzacja nie jest kompletna.

Opierając się na uzyskanych danych można szacunkowo wyliczyć (wg aktualnych cen) koszty usunięcia zinwentaryzowanego na terenie gminy eternitu.

Biorąc pod uwagę, iż koszt demontażu, transportu i unieszkodliwienia 1m² eternitu wynosi ok. 20 zł/m² (przybliżone stawki negocjował Związek Gmin Regionu Płockiego w trakcie dotychczas rozstrzygniętych przetargów) – łączny koszt usunięcia 118 tys. m² eternitu z terenu gminy wyniósłby:

$$118029 \text{ m}^2 * 20 \text{ zł} = 2,36 \text{ mln zł.}$$

Do 2032 roku należałoby więc na ten cel przeznaczyć średniorocznie:

$$2360 \text{ tyś.zł} / 24 \text{ lata} = 98,33 \text{ tyś zł/rok}$$

Do chwili obecnej gmina nie partycypowała w kosztach usuwania eternitu.

**INFORMACJA O RODZAJU, ILOŚCI I MIEJSCACH WYSTĘPOWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH
AZBEST - GMINA NOWY DUNINÓW**

L.p.	STOLECTWO	RODZAJ ZABUDOWY				ILOŚĆ ETERNITU	
		Budynki mieszkalne	Budynki gospodarcze	Budynki inwentarskie	Budynki inne	OGÓLEM	
		m ²	m ²	m ²	m ²	m ²	Mg
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>
1	Brwilno	2722		3528		6250,00	75,00
2	Brwilno Dolne-Soczewka	3888	720	634		5242,00	62,90
3	Duninów Duży	1594	1578	1214	569	4955,00	59,46
4	Dzierżazna	1776	2562	2864	167	7369,00	88,43
5	Kamion-Grodziska	1738	1843			3581,00	42,97
6	Karolewo - Nowa Wieś	4725	2061	1816	2040	10642,00	127,70
7	Lipianki	5197	3740	5786	1437	16160,00	193,92
8	Nowy Duninów	13265	6231	809	1020	21325,00	255,90
9	Popłacin	4010	1120	12288	173	17591,00	211,09
10	Stary Duninów	4602	4905	994	168	10669,00	128,03
11	Środoń - Brzezina Góra	1080	1080	144		2304,00	27,65
12	Trzcianno - Jeżewo	461	413	775	78	1727,00	20,72
13	Wola Brwileńska	4484	3141	2314	275	10214,00	122,57
14							
RAZEM [tyś.]:		49,54	29,39	33,17	5,93	118,03	1,42

9. FINANSOWANIE USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

Podstawowym celem „Programu...” jest usunięcie wyrobów azbestowych z obiektów zlokalizowanych na terenie gminy, a przez to wyeliminowanie szkodliwego wpływu na zdrowie ludzi i środowiska naturalnego.

Specjalne procedury konieczne do wdrożenia przy pracach związanych z demontażem, zbiórką, transportem i unieszkodliwieniem odpadów zawierających azbest wymagają znaczących środków finansowych.

W „Programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Województwa Mazowieckiego” założono, iż:

- średni koszt usunięcia 1m² płyty azbestowo-cementowej wyniesie 37 zł/m²
- średni koszt 1 m² nowego pokrycia dachowego wyniesie ok. 40zł/m².

W trakcie przetargów organizowanych przez Związek Gmin Regionu Płockiego cenę usunięcia 1m² z budynku ustalono w wysokości:

- 2006r – SITA Sp. z o.o. – **22,9 zł/m²**
- 2007r. – TKJ Matuszewski – **17,97 zł/m²**
- 2008r. – WOLT CENTEM Grzegorz Lewandowski – **15,69 zł/m²**

Przyjmując średni koszt usunięcia 1m² eternitu na kwotę 20 zł/m² w punkcie 8 niniejszego „Programu...” wyliczono szacunkowo koszty całkowitego usunięcia wyrobów zawierających azbest z terenu gminy.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami koszty zabezpieczenia i w dalszej kolejności usuwania wyrobów zawierających azbest ciążą na właścicielach nieruchomości. Z braku środków własnych na ten cel może on korzystać z kredytów bankowych.

Najbardziej wspiera inwestycje ekologiczne Bank Ochrony Środowiska S.A. – obowiązek kredytowania takich inwestycji należy do jego obowiązków strukturalnych. BOŚ świadczy kompleksowe usługi finansowe dla podmiotów realizujących inwestycje w zakresie ochrony środowiska, w tym związane z usuwaniem i unieszkodliwianiem wyrobów zawierających azbest, polegające na wymianie powierzchni dachowych lub elewacyjnych wykonanych z materiałów zawierających azbest. W kosztach kwalifikowanych znajdują się roboty demontażowe, transport i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest, zakup materiału do wykonania zamiennych pokryć dachowych lub elewacyjnych, roboty budowlano – montażowe związane z wykonaniem zamiennych pokryć dachowych lub elewacyjnych.

BANK OCHRONY ŚRODOWISKA – kredyty preferencyjne udzielane w ramach współpracy z WFOŚiGW Województwa Mazowieckiego.

Kredytów preferencyjnych udzielanych w ramach współpracy z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego. Przedmiotem kredytowania może być również usuwanie i unieszkodliwianie azbestu. Z kredytu mogą korzystać: klienci indywidualni, korporacje i jednostki samorządu terytorialnego.

Warunki kredytowania:

- 1) Maksymalna kwota kredytu: do 70% zadania
- 2) Maksymalny okres kredytowania: 8 lat licząc od zakończenia okresu karencji
- 3) Okres karencji w spłacie kapitału: do 1 roku od dnia postawienia środków do dyspozycji klienta
- 4) Prowizje przygotowawcze: 1,5%
- 5) Oprocentowanie (5,3% na okres 15.07.2008)

BANK OCHRONY ŚRODOWISKA – linia KfW5 w BOŚ

Bank Ochrony Środowiska S.A. oferuje kredyty z linii kredytowej KfW5, w ramach której finansowane są przedsięwzięcia polegające na unieszkodliwianiu wyrobów zawierających azbest.

Podmiotami uprawnionymi do ubiegania się o kredyt są małe i średnie przedsiębiorstwa (MSP), które nie korzystały do tej pory z finansowania w ramach programu SME Finance Facility (KfW2 i KfW4).

W ramach linii KfW5 przedmiotem kredytowania objęte jest unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest, w tym w szczególności:

1. Budowa wodociągów w technologii rur bezazbestowych w miejsce wodociągów z rur azbestowych (zakup i instalacja nowych rur wodociągowych)
2. Wymiana lub zabezpieczenie powierzchni dachowych lub elewacyjnych z płyt azbestowych.

Szczegółowych informacji na w/w tematy udziela Oddział Ochrony Środowiska BOŚ S.A. w Płocku, ul. Gradowskiego 11, tel. 024-268-72-05.

FUNDUSZE OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ

Zasady funkcjonowania narodowego, wojewódzkich, powiatowych i gminnych funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej określa rozdział 4 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. – Prawo Ochrony Środowiska (t.j. Dz.U. z 2006r. Nr 119 poz.902 z późn.zm.).

Zasadniczym celem Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej jest wspieranie finansowe przedsięwzięć podejmowanych dla poprawy jakości środowiska w Polsce. Główne kierunki jego działalności określa Polityka Ekologiczna Państwa, natomiast co roku aktualizowane są cele szczegółowe, w tym zwłaszcza zasady udzielania pomocy finansowej oraz lista przedsięwzięć priorytetowych.

Rolą Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej jest wspieranie finansowe przedsięwzięć proekologicznych o zasięgu regionalnym, a podstawowym źródłem ich przychodów są wpływy z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych.

W każdym województwie WFOŚiGW przygotowują listy zadań priorytetowych, które mogą być dofinansowywane z ich środków oraz zasady i kryteria, które będą obowiązywać przy wyborze zadań do realizacji.

Fundusze, oprócz udzielania pożyczek i dotacji mogą również udzielać dopłat do oprocentowania preferencyjnych kredytów i pożyczek (np. z BOŚ)

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. – Prawo Ochrony Środowiska w dziale II rozdział 4 określa również przeznaczania środków finansowych funduszy gminnych, powiatowych i wojewódzkich. Zgodnie z art. 406 ustawy środki gminnych funduszy przeznacza się na:

- edukację ekologiczną oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju,
- wspomaganie realizacji zadań państwowego monitoringu środowiska,
- wspomaganie innych systemów kontrolnych i pomiarowych oraz badań stanu środowiska, a także systemów pomiarowych zużycia wody i ciepła,
- realizowanie zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w tym instalacji lub urządzeń ochrony przeciwpowodziowej obiektów małej retencji wodnej,
- urządzenie i utrzymywanie terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień oraz parków,
- realizację przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami

- profilaktykę zdrowotną dzieci na obszarach, na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska,
- wspieranie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz pomoc przy wprowadzaniu bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii,
- wspieranie ekologicznych form transportu,
- działania z zakresu rolnictwa ekologicznego bezpośrednio oddziałujące na stan gleby, powietrza i wód, w szczególności na prowadzenie gospodarstw rolnych produkujących metodami ekologicznymi położonych na obszarach szczególnie chronionych na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody,
- inne zadania ustalone przez Radę Powiatu, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym na programy ochrony środowiska.

Środki powiatowych funduszy przeznacza się na wspomaganie podobnej działalności a ponadto na:

- realizację przedsięwzięć związanych z ochroną ziemi,
- inne zadania ustalane przez radę powiatu, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym na programy ochrony środowiska.

INSTRUMENTY OFEROWANE PRZEZ WOJEWÓDZKI FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ W WARSZAWIE

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie
 Ul. J.S. Bacha 2, 02-743 Warszawa
 Tel. (22) 853-53-21, fax (22) 853-53-02
 e-mail: poczta@wfosigw.pl
WWW.wfosgw.pl

Na 2009 rok przewidziano także w ramach Priorytetu dziedzinowego IV Ochrona ziemi dofinansowanie projektów z zakresu działania 5. *Usuwanie i unieszkodliwianie azbestu*. Wsparcie działań polegających na usuwaniu azbestu jest realizowane na podstawie uchwalonych Zasad przeznaczania środków WFOŚiGW na dofinansowanie działań z zakresu unieszkodliwiania azbestu na terenie województwa mazowieckiego.

Beneficjenci

Beneficjentami wsparcia w ramach dofinansowania usuwania wyrobów zawierających azbest przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie mogą być:

- osoby prawne,
- osoby fizyczne,
- jednostki organizacyjne administracji publicznej nie posiadające osobowości prawnej,
- związki celowe tych osób.

Koszty kwalifikowane

W ramach zadań związanych z usuwaniem azbestu dofinansowywane są koszty demontażu płyt azbestowych, koszt przewiezienia azbestu z miejsca demontażu do miejsca unieszkodliwienia oraz koszt unieszkodliwiania azbestu. Środki Funduszu nie mogą być przeznaczone na wykonanie nowych pokryć dachowych.

Forma wsparcia

Realizacja zadań polegających na unieszkodliwieniu azbestu może być dofinansowana w wysokości do 100% kosztów kwalifikowanych w formie dotacji, a po wyczerpaniu środków na dany rok w formie pożyczki. Dodatkowo Wojewódzki Fundusz udziela pomocy finansowej, na realizację zadań o charakterze proekologicznym w postaci dopłat ze środków Funduszu do oprocentowania preferencyjnych kredytów, udzielanych przez Bank Ochrony Środowiska.

Warunki dofinansowania

Zgodnie z Regulaminem postępowania w sprawach przyznania środków WFOŚiGW na dofinansowanie działań z zakresu unieszkodliwiania azbestu na terenie województwa mazowieckiego dofinansowaniem mogą być objęte obiekty, których W odpowiedzi właściciel, zarządca lub użytkownik, będący osobą prawną sporządził i złożył wojewodzie (od 1.01.2008r. marszałkowi województwa), właściciel, zarządca lub użytkownik, będący osobą fizyczną odpowiednio wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta *Informację o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystania*. Ponadto Wnioskodawca ubiegający się o dofinansowanie (dysponującym obiektem na cele budowlane) zobowiązany jest uzyskać od właściwych organów administracji architektoniczno – budowlanej prawomocne decyzje administracyjne związane z zakresem wykonywanych prac oraz do przedłożenia Oceny stanu i

możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest wykonanej zgodnie z ze wzorem zawartym w załączniku 2 do „Programu...”

Prace związane z usuwaniem i unieszkodliwianiem azbestu muszą być wykonywane przez firmę posiadającą stosowne zezwolenia na wytwarzanie, transport i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest, a wykonawca zadania powinien zostać wybrany zgodnie z ustawą z dnia 29 stycznia 2004r. Prawo zamówień publicznych.

Wypłata środków odbywa się w ramach umów cywilnoprawnych, po złożeniu przez Wnioskodawcę faktury oraz protokołu potwierdzającego wykonanie zadania wraz z oświadczeniem wykonawcy o prawidłowym wykonaniu prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych.

Termin i miejsce złożenia wniosku

Osoby prawne oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą mogą składać wnioski indywidualne o przyznanie dofinansowania na aktualnie obowiązujących formularzach wniosku. Karta Informacyjna Zadania, wzór wniosku oraz aktualnie obowiązujący wykaz załączników można uzyskać w Biurze Funduszu oraz na stronie internetowej Funduszu. Osoby fizyczne (w tym wspólnoty mieszkaniowe) nie prowadzące działalności gospodarczej składają wnioski o dofinansowanie za pośrednictwem gminy.

Wnioski należy składać w biurze Funduszu w Warszawie. Kompletne wnioski o dofinansowanie będą rozpatrywane wg kolejności złożenia do czasu wyczerpania środków wydzielonych na planie finansowym na realizację zadań w ramach priorytetu *Ochrona ziemi* w danym roku.

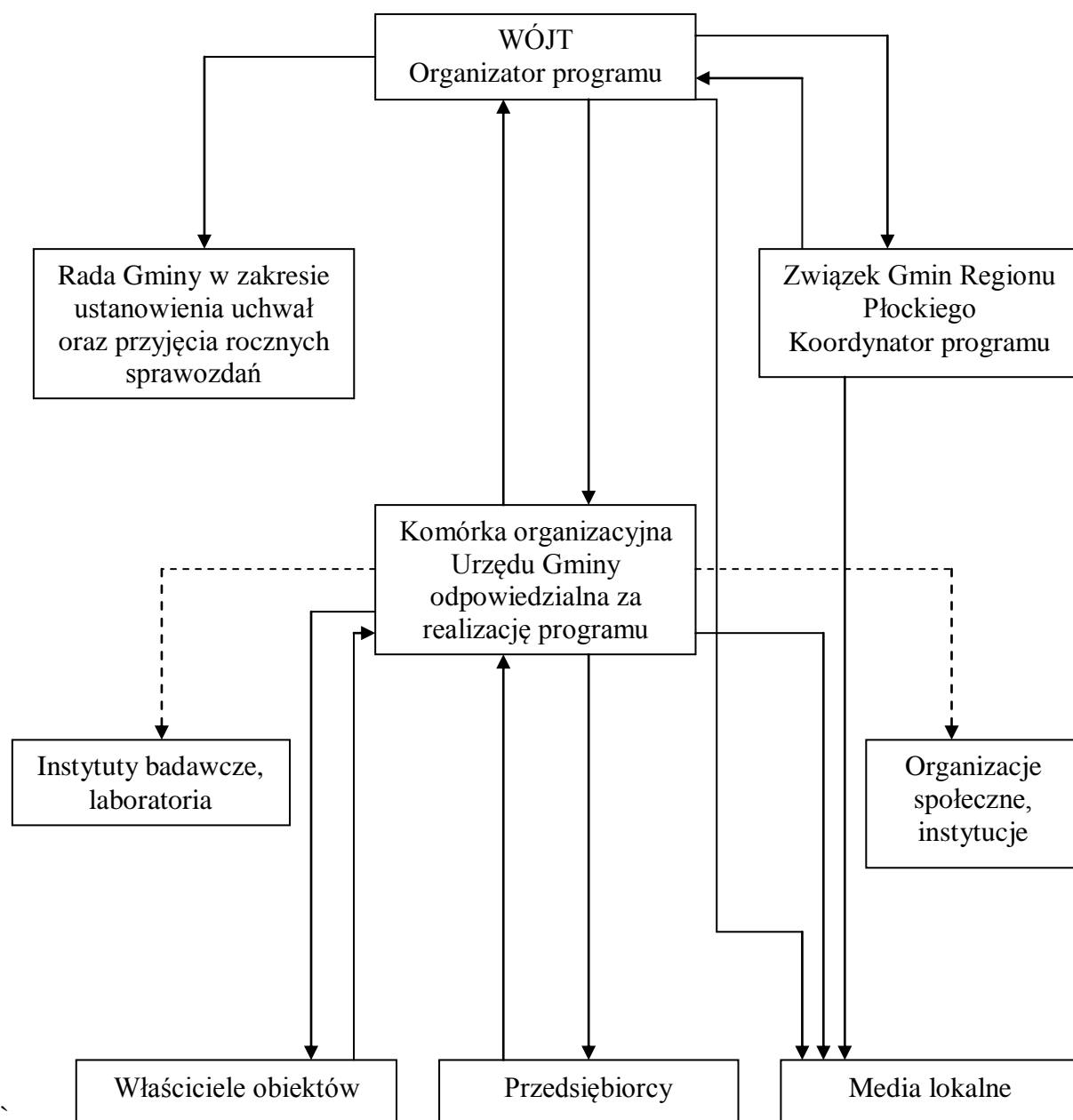
10. KONCEPCJA ZARZĄDZANIA „PROGRAMEM...”

Charakter programu powoduje konieczność koordynacji działań wszystkich jednostek i instytucji przedmiotowo odpowiedzialnych za realizację poszczególnych zadań lub pośrednio biorących udział w ich realizacji.

Jednocześnie należy zauważyć, iż na szczeblu lokalnym „Program...” powinien być realizowany w ramach istniejących struktur samorządu terytorialnego.

Nieodzownym elementem będzie współpraca z innymi organizacjami, instytucjami badawczymi oraz mediami.

Schemat zarządzania „Programem usuwania wyrobów zawierających azbest”

Według „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” do zadań samorządu szczebla lokalnego należy:

- uwzględnienie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w gminnym planie gospodarki odpadami,
- przygotowanie wykazów obiektów zawierających azbest oraz rejonów występującego narażenia na ekspozycję azbestu,
- przygotowanie rocznych sprawozdań rzeczowo – finansowych z realizacji zadań „Programu...”
- współpraca z lokalnymi mediami

Do zadań Rady Gminy należy:

- uchwalenie „Programu...”
- przyjmowanie rocznych sprawozdań rzeczowo – finansowych z realizacji zadań „Programu...” oraz zatwierdzenie harmonogramu rzeczowo – finansowego na rok następny.

Związek Gmin Regionu Płockiego pełni funkcję koordynatora w zakresie dotyczącym:

- edukacji i promocji przedsięwzięcia,
- sporządzanie wniosków i występowanie o finansowanie projektu z funduszy celowych: krajowych i zagranicznych,
- wyłanianie wykonawców robót związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest,
- nadzór nad realizacją robót oraz ich rozliczaniem finansowym.

Obowiązki właścicieli obiektów zawierających azbest oraz przedsiębiorców usuwających te wyroby określono w punkcie 7 niniejszego „Programu...”.

Instytuty badawcze i laboratoria realizować będą badania zlecone przez organizatora „Programu...”, natomiast organizacje społeczne i inne instytucje uczestniczyć mogą w edukacji związanej z ochroną środowiska przed negatywnymi skutkami wykorzystania azbestu.

Swoje funkcje kontrolne, w oparciu o obowiązujące przepisy sprawować będą w trakcie realizacji programu WIOŚ, Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego, Powiaty, Inspektor Sanitarny.

11. HARMONOGRAM REALIZACJI „PROGRAMU...”

Podstawowym celem „Programu...” jest usunięcie z terenu gminy wyrobów zawierających azbest. Jest to cel długoterminowy, aby go osiągnąć należy zaplanować konkretne zadania wiążące się z realizacją celów szczegółowych. Spis tych zadań zawiera poniższy harmonogram realizacji „Programu...”:

HARMONOGRAM REALIZACJI „PROGRAMU...”

L.p.	ZADANIE	REALIZATOR	TERMIN
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
1.	Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest na terenie gminy	Gmina, właściciele obiektów	2008r.
2.	Opracowanie gminnego programu usuwania wyrobów zawierających azbest	Gmina, ZGRP	2009r.
3.	Działania edukacyjne – informacyjne mające na celu informowanie o szkodliwości azbestu i bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest	Gmina, ZGRP, media lokalne, placówki oświatowe	2008 – 2032r.
4.	Usuwanie wyrobów zawierających azbest wraz z wymianą pokryć dachowych na nowe	Właściciele obiektów, przedsiębiorcy usuwający wyroby	2008 – 2032r.
5.	Coroczna aktualizacja bazy danych o obiektach zawierających azbest	Gmina	2008 – 2032r.
6.	Monitoring realizacji „Programu...”	Gmina	2008 – 2032r.
7.	Pozyskiwanie środków finansowych na realizację „Programu...”	Właściciele obiektów, Gmina, ZGRP	2008 – 2032r.

Sposób monitorowania gospodarki odpadami, w tym odpadami zawierającymi azbest został określony w art.37 ustawy o odpadach. Podstawowym źródłem informacji o wytwarzanych odpadach są bazy danych prowadzone przez Marszałka Województwa Mazowieckiego. Z uwagi na niekompletność tych baz i trudny do nich dostęp gmina musi we własnym zakresie zbierać dane, które będą podstawą do przedstawianych radzie gmin sprawozdań. Jedną z najefektywniejszych metod monitorowania programu jest kontrola wybranych wskaźników realizacji zadań.

Wskaźniki monitorowania realizacji „Programu...”

L.p.	Wskaźnik	Jednostka	LATA			
			2008	2009	....	....
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
1	Ilość obiektów zawierających wyroby z azbestu na terenie gminy	szt.				
2	Ilość wyrobów	m ² /Mg				

	zawierających azbest na terenie gminy					
3	Ilość wytworzonych odpadów azbestowych	m ² /Mg				
4	Procentowy udział usuniętych odpadów zawierających azbest w zinwentaryzowanej masie wyrobów	%				
5	Środki finansowe wykorzystywane na realizację „Programu ...” w danym roku - własne - gminne	zł/rok				

12. UWARUNKOWANIA REALIZACJI „PROGRAMU...”

1. Spójność z programami i planami na poziomie kraju, województwa i powiatu.

Zgodnie z tą zasadą wdrażanie programu gminnego powinno być powiązane z:

- „Programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”,
- „Programem usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Województwa Mazowieckiego”
- „Programem usuwania azbestu oraz wyrobów zawierających azbest z terenu Powiatu plockiego w latach 2008-2032”

2. Zasada ciągłej edukacji w zakresie przepisów regulujących zagadnienia objęte programem i egzekucja obowiązków z nich wynikających.

W punkcie 7 niniejszego programu zawarto wytyczne dla właścicieli i zarządców nieruchomości w zakresie dotyczącym ich obowiązków wynikających z faktu, iż użytkują oni obiekty zawierające wyroby z azbestu. Dotychczasowa praktyka oraz doświadczenia osób związanych z procesem inwentaryzacji tych wyrobów na terenie gminy pozwalają zauważyć powszechną nieznaną przepisów regulujących te zagadnienia. Konsekwencją takiego stanu rzeczy jest m.in. fakt, iż według informacji zawartej w „programie powiatowym” tylko w około

16% budynków zlokalizowanych na terenie powiatu plockiego, zawierających wyroby z azbestu, dokonano oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania tych wyrobów i przesłano je Powiatowemu Inspektorowi Nadzoru Budowlanego.

Brak jest danych o sposobach i zakresie egzekwowania tych obowiązków. Pamiętać bowiem należy, iż w przypadku braku takiej „oceny” PINB może ukarać właściciela lub zarządcę obiektu mandatem do 1 tysiąca złotych a kara ta może być nakładana wielokrotnie – aż do skutku.

Podobnie, art. 346 ustawy Prawo Ochrony Środowiska przewiduje wymierzenia przez sąd grzywny za niedopełnianie obowiązku przedłożenia okresowej informacji o rodzaju ilości i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest lub za brak wymaganej dokumentacji dot. obiektów zawierających azbest.

Podstawowym więc, warunkiem realizacji gminnego programu usuwania wyrobów zawierających azbest jest powszechna edukacja mieszkańców gminy w zakresie problematyki w tym programie ujętej, a w dalszej kolejności egzekwowanie przez powołane do tego celu urzędy i instytucje obowiązków wynikających z obowiązującego prawa.

3. Aktualizacja programu w trakcie jego realizacji.

Obowiązek taki wynika z obowiązku właścicieli i użytkowników budynków i obiektów polegającego na przedkładaniu corocznych informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscach ich występowania do gmin, PINB i Marszałka Województwa:

- oceny stanu i bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest w okresie co roku lub co 5 lat (w zależności od stanu technicznego wyrobów zawierających azbest);
- informacji o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystanie zastało zakończone.

4. Monitorowanie gospodarki odpadami zawierającymi azbest w sposób określony w art.37 ustawy o odpadach

Monitoring ilości, przepływu i zagospodarowania odpadów opiera się na ich ilościowej o jakościowej ewidencji prowadzonej przez posiadacza odpadów – wymóg ewidencjonowania odpadów został określony w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001r. o odpadach (t.j. Dz.U. z 2007r. Nr 39 poz. 251 z późn. zm).

Na podstawie zbiorczych zestawień danych oraz informacji uzyskanych od Wojewody, starostów, wójtów i burmistrzów Marszałek Województwa prowadzi Wojewódzką bazę danych o wytwarzaniu i gospodarowaniu odpadami wraz z rejestrem udzielonych zezwoleń w zakresie wytwarzania i gospodarowania odpadami.

5. Stworzenie warunków technicznych i organizacyjnych do usuwania wyrobów zawierających azbest.

Wykonawcy robót budowlanych polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest mogą prowadzić tę działalność wyłącznie po uzyskaniu od starosty plockiego (wyjątkowo od marszałka) decyzji zatwierdzającej program gospodarki odpadami niebezpiecznymi. Decyzja ta określa warunki prowadzenia takiej działalności, a naruszenie tych warunków może spowodować cofnięcie tej decyzji. Załącznik nr 9 zawiera wykaz przedsiębiorstw uprawnionych do usuwania z terenu powiatu plockiego (ziemskiego) wyrobów zawierających azbest.

Istotnym jest, aby urzędy i instytucje uprawnione do kontroli wykonawców robót (Starostwo Powiatowe, WIOŚ, PIS) w sposób możliwie skuteczny monitorowały prawidłowość ich realizacji. Do najczęstszych nieprawidłowości należy tu ograniczanie kosztów poprzez ignorowanie przepisów BHP przy usuwaniu azbestu, pomijanie monitoringu powietrza, nie zgłaszanie ilości wytworzonych odpadów do bazy urzędu marszałkowskiego i.t.p.

Potencjał wykonawczy firm uprawnionych do usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu plockiego należy uznać za wystarczający, Problemem jest jednak brak na terenie województwa mazowieckiego składowiska do unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest. Jedyne na tym terenie składowisko w Rachocinie przyjmuje odpady tego typu wyłącznie z powiatu sierpeckiego. Transport odpadów zawierających azbest na duże odległości w celu ich unieszkodliwienia przekracza znacząco koszty usuwania tych odpadów. Jak sygnalizowano w punkcie 5 wykaz składowisk przyjmujących odpady zawierające azbest zawiera załącznik nr 6 do niniejszego „Programu...”. Wojewódzki „Program...” zakłada budowę do 2032r. na terenie Woj. Mazowieckiego 7 tego typu składowisk w tym:

- 2007-2012 – 3 składowiska o łącznej powierzchni 10 ha
- 2013-2022 – 2 składowiska o łącznej powierzchni 11 ha
- 2023-2032 – 2 składowiska o łącznej powierzchni 7 ha

6. Pozyskiwanie środków finansowych na usuwanie wyrobów zawierających azbest ze źródeł zewnętrznych.

Jak wykazuje doświadczenie osób biorących udział w inwentaryzacji obiektów zawierających azbest, indywidualny stosunek ich właścicieli do obowiązujących opinii na temat szkodliwości stosowania uszkodzonych lub niewłaściwie konserwowanych wyrobów z azbestu oraz obowiązku ich usunięcia do 2032r. zależy od takich czynników jak: miejsce zamieszkania (teren miejski lub wiejski), wiek a przede wszystkim warunki materialne.

Istnieje kategoria właścicieli obiektów pokrytych eternitem (z reguły osób młodych wiekiem i dobrze sytuowanych), którzy konieczność wymiany pokrycia dachowego traktują nie tylko w kategoriach obowiązku prawnego. Jest to dla nich kwestią istotną dla ochrony zdrowia najbliższych, potwierdzeniem wysokiego statusu materialnego a nawet przystosowaniem się do obowiązującej mody. Uzyskanie ewentualnej pomocy finansowej ze strony gminy nie jest tu warunkiem podjęcia remontu budynku. Osoby takie deklarują wymianę pokrycia dachowego w okresie najbliższych 1-3 lat.

Na przeciwnym biegunie są właściciele części gospodarstw rolnych z terenów wiejskich: z reguły w podeszłym wieku i żyjących w gorszych od przeciętnej warunkach materialnych. Ta kategoria osób przyjmuje informacje o szkodliwości wykorzystywania uszkodzonego eternitu i konieczności jego usunięcia w perspektywie najbliższych 24 lat z rezygnacją a nawet irytacją.

Ewentualna wymiana pokryć dachowych z eternitu byłaby tu możliwa wyłącznie pod warunkiem sfinansowania pełnych kosztów remontu ze źródeł zewnętrznych. Co więcej, część tej kategorii właścicieli uważa, że byłoby to należna im ze strony państwa rekompensata za propagowanie w przeszłości eternitu jako trwałego, funkcjonalnego i obojętnego dla zdrowia ludzi pokrycia dachowego. Osoby takie odmawiają z reguły określenia terminu usunięcia eternitu a jeżeli się na to decydują – podają terminy graniczne (po 2030r.).

Najliczniejszą grupę użytkowników eternitu stanowią osoby o przeciętnych dochodach, dla których podjęcie remontu domu jest kwestią istotnych wyborów często poważnych wyrzeczeń i rezygnacji z zaspokajania innych potrzeb. Szansa sfinansowania przynajmniej części kosztów wymiany pokrycia dachowego z innych źródeł stanowić będzie dla nich istotną motywację do realizacji tego typu zamierzeń.

W świetle powyższych uwag i spostrzeżeń trzeba stwierdzić, iż realizacja programu usuwania z terenu gminy wyrobów zawierających azbest uwarunkowana jest w znacznej mierze od operatywności władz lokalnych w zakresie wykorzystywania dostępnych źródeł finansowania tego programu.

Aktualnie są to praktycznie środki z gminnego i wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Należy jednak przypuszczać, iż w miarę upływu czasu zmiana obowiązujących aktualnie procedur przy korzystaniu ze środków unijnych pozwoli na ich wydatkowanie również na cele określone niniejszym programem.

13. PODSUMOWANIE

Azbest jest materiałem znanym od tysięcy lat. Z uwagi na swe właściwości stosowany był od ponad 100 lat w wielu wyrobach przemysłowych. Dziś wiemy, że stanowi on zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi.

Z uwagi na tę szkodliwość Sejm RP przyjął ustawę o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest. Z kolei rząd przyjął „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terytorium Polski”.

Program ten jest podstawą do opracowania programów wojewódzkich, powiatowych i gminnych. Ich głównym celem jest usunięcie do 2032r. z terenu Polski wszystkich wyrobów zawierających azbest. Zadaniem niniejszego programu jest usunięcie tych wyrobów z terenu naszej gminy.

W opracowaniu uwzględniono aktualnie obowiązujące przepisy prawne regulujące problematykę bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest oraz ich usuwania. W oparciu o te przepisy określono wytyczne dla gminy oraz właścicieli i zarządców nieruchomości i wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

W oparciu o przeprowadzaną na terenie gminy inwentaryzację wyrobów zawierających azbest podano bilans tych wyrobów wyliczając jednocześnie wskaźniki nagromadzenia wyrobów zawierających azbest (Mg/km^2) oraz orientacyjne koszty usunięcia wykorzystywanego na terenie gminy eternitu.

W opracowaniu przedstawiono koncepcję zarządzania programem – określa ona podmioty biorące bezpośrednio lub pośrednio udział w realizacji „Programu...” oraz zakres ich działań. Natomiast harmonogram realizacji „Programu...” zawiera konkretne zadania, których wykonanie jest niezbędne do osiągnięcia celu, jakim jest usunięcie z terenu gminy wyrobów zawierających azbest.

Realizacja „Programu...” wymaga przeznaczenia na ten cel dużych środków finansowych, w związku, z czym odniesiono się w nim również do finansowych aspektów sprawy a zwłaszcza potencjalnych źródeł finansowania planowanych zamierzeń.

Zwrócono również uwagę na uwarunkowania, od których zależy skuteczna realizacja tak określonego „Programu...”.

ZAŁĄCZNIKI 1-10

Wykaz podstawowych aktów prawnych regulujących postępowanie z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest

I. USTAWY

1. **Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest** (t.j. Dz. U. z 2004r. Nr 3, poz.20 z późn. zm.). Ustawa zakazuje wprowadzania na polski obszar celny azbestu, wyrobów zawierających azbest, produkcji wyrobów zawierających azbest oraz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi azbest. Zgodnie z ustawą produkcja płyt azbestowo cementowych zastała zakończona we wszystkich zakładach do 28 września 1998r., a z dniem 28 marca 1999r. nastąpił zakaz obrotu tymi płytami. Do wyjątków należy azbest i wyroby zawierające ten surowiec dopuszczone do produkcji lub wprowadzania na polski obszar celny spośród wyrobów określonych w załączniku nr 1 do ustawy. Wykaz tych wyrobów określa corocznie Minister właściwy do spraw gospodarki w drodze rozporządzenia. Ustawa reguluje również zagadnienie związane z opieką zdrowotną pracowników, którzy mieli kontakt z azbestem.
2. **Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane** (t.j. Dz. U. z 2006r. Nr 156, poz. 1118 z późn. zm.) zgodnie z art. 30 ust. 3 stanowi: Właściwy organ może nałożyć, w drodze decyzji, obowiązek uzyskania pozwolenia na wykonanie określonego obiektu lub robót budowlanych, objętych obowiązkiem zgłoszenia, o którym mowa w ust. 1 w/w artykułu, jeżeli ich realizacja może naruszyć ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub m.in. może spowodować: zagrożenie bezpieczeństwa ludzi lub mienia, pogorszenie stanu środowiska lub pogorszenie warunków zdrowotno-sanitarnych.
3. **Ustawa z dnia 11 stycznia 2001 r. o substancjach i preparatach chemicznych** (Dz. U. Nr 11, poz. 84, z późn. zm.). Ustawa reguluje problematykę dotyczącą substancji i preparatów chemicznych, w tym niebezpiecznych oraz określa warunki, zakazy lub ograniczenia produkcji, wprowadzania do obrotu lub stosowania substancji i preparatów chemicznych, w celu ochrony przed szkodliwym wpływem tych substancji i preparatów na zdrowie człowieka lub na środowisko.
4. **Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach** (t. j. - Dz. U. z 2007 r. Nr 39, poz. 251z późn.zm).
Zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawa określa zasady postępowania z odpadami w sposób zapewniający ochronę życia i zdrowia ludzi oraz ochronę środowiska zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, a w szczególności zasady zapobiegania powstawaniu odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko, a także odzysku lub unieszkodliwiania odpadów. Ustawa określa obowiązki wytwórców i posiadaczy odpadów, w tym m.in. odpadów niebezpiecznych. Ustawa reguluje postępowanie w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania, w tym składowania odpadów, a także wymagania techniczne i organizacyjne dotyczące składowisk odpadów. Ustawa wprowadza obowiązek opracowania planów gospodarki odpadami na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Ustawa określa m.in. zakres planów gospodarki odpadami, sposób ich opiniowania i sposób monitorowania, zasady spójności planu z planem wyższego szczebla oraz określa rodzaj odpadów, które powinny być ujęte na każdym szczeblu ich opracowania.

5. **Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska** (t. j. - Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150). Zgodnie z art. 1 ustawa określa zasady ochrony środowiska oraz warunki korzystania z jego zasobów, z uwzględnieniem wymagań zrównoważonego rozwoju. Ustawa reguluje m.in. opracowanie programów ochrony środowiska, prowadzenie państwowego monitoringu środowiska, postulowanie w sprawie ocen oddziaływania na środowisko, ochronę powietrza przed zanieczyszczeniem i sposób postulowania z substancjami stwarzającymi szczególne zagrożenie dla środowiska, ochronę powierzchni ziemi, przeciwdziałania zanieczyszczeniom, w tym: konieczność oznaczenia instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest oraz miejsc, w których on się znajduje, konieczność udokumentowania informacji dotyczącej m.in. wystosowania azbestu.
6. **Ustawa z dnia 28 października 2002r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych** (Dz. U. Nr 199, poz. 1671 z późn. zm.). Ustawa reguluje zasady przewozu drogowego towarów niebezpiecznych, wymagania w stosunku do kierowców i innych osób wykonujących czynności związane z tym przewozem oraz organy właściwe do sprawowania nadzoru i kontroli w tych sprawach. Przewóz materiałów niebezpiecznych w kraju określają przepisy zawarte w załącznikach A i B do Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR). Przepisy umowy ADR oraz ustawy określają warunki załadunku i wyładunku oraz przewozu odpadów niebezpiecznych. Wymagane są świadectwa dopuszczenia pojazdu do przewozu materiałów niebezpiecznych wydane przez upoważnioną stację kontroli pojazdów oraz szkolenie kierowcy pojazdów w zakresie przewozu towarów niebezpiecznych.
7. **Ustawa z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest** (Dz. U. z 2005 r. Nr 10, poz. 72).

II. ROZPORZĄDZENIA

1. **Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. – w sprawie katalogu odpadów** (Dz. U. Nr 112, poz. 1206) zamieszcza rodzaje odpadów zawierających azbest na liście odpadów niebezpiecznych w wymienionych poniżej grupach i podgrupach z odpowiednim przypisanym kodem klasyfikacyjnym:
2. **Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 lutego 2006 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów** (Dz. U. Nr 30, poz. 213).
3. **Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 grudnia 2001 r. w sprawie zakresu informacji oraz wzorów formularzy służących do sporządzania i przekazywania zbiorczych zestawień danych** (Dz. U. Nr 152, poz. 1737).
4. **Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2005 r. w sprawie opłat za korzystanie ze Środowiska** (Dz. U. Nr 260, poz. 2176 z późn.zm.).
5. **Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 15 grudnia 2007 r. w sprawie wzoru wykazów zawierających informacje i dane o zakresie korzystania ze Środowiska oraz o wysokości należnych opłat i sposobu przedstawiania tych informacji i danych** (Dz. U. Nr 225, poz. 1935).
6. **Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nie selektywny** (Dz. U. Nr 191, poz. 1595).
7. **Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 29 listopada 2002 r. w**

sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w Środowisku pracy (Dz. U. Nr 217, poz. 1833).

8. **Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 grudnia 2002 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U z 2003 r. Nr 1, poz. 12).**
9. **Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu, czasu i sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów (Dz.U. Nr 220, poz. 1858).**
10. **Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu i sposobu stosowania przepisów o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 236, poz. 1986)**
11. **Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie świadectwa dopuszczenia pojazdu do przewozu niektórych towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 237, poz. 2011 z późn. zm.).**
12. **Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz. U. Nr 61, poz. 549).**
13. **Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczących bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 120, poz. 1126).**
14. **Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192, poz. 1876).**
15. **Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71 poz. 649).**
16. **Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na Środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na Środowisko (Dz. U. Nr 257, poz. 2573 z późn.zm).**
17. **Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 7 września 2005 r. sprawie kryteriów oraz procedur dopuszczania odpadów do składowania na składowisku odpadów danego typu (Dz. U. Nr 186, poz. 1553) oraz Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 26 lutego 2006r. zmieniające rozporządzenie w sprawie kryteriów oraz procedur dopuszczania odpadów do składowania na składowisku odpadów danego typu (Dz. U. Nr 38, poz. 264)**
18. **Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. Nr 216, poz. 1824).**
19. **Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz. U. Nr 61,**

poz. 549).

20. **Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003r. w sprawie informacji dotyczących bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 120, poz. 1126).**
21. **Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192, poz. 1876).**
22. **Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71 poz. 649).**
23. **Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 7 września 2005 r. sprawie kryteriów oraz procedur dopuszczania odpadów do składowania na składowisku odpadów danego typu (Dz. U. Nr 186, poz. 1553).**
24. **Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. Nr 216, poz. 1824).**

Wzory inwentaryzacji i oceny stanu technicznego wyrobów azbestowych

OCENA

stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest*

Miejsce/ obiekt/ urządzenie budowlane /instalacja przemysłowa:

Adres miejsca/ obiektu/ urządzenia budowlanego/ instalacji przemysłowej:

Pomieszczenie:.....

Rodzaj/nazwa wyrobu¹⁾.....Ilość wyrobów (m², tony)²⁾.....

Grupa / Nr	Wyrób - rodzaj	Ocena	Przyjęta punktacja
I. Sposób zastosowania azbestu			
1.	Powierzchnia pokryta masą natryskową z azbestem (torkret)		30
2.	Tynk zawierający azbest		30
3.	Lekkie płyty izolacyjne z azbestem (ciężar obj. < 1.000 kg/m ³)		25
4.	Pozostałe wyroby z azbestem		10
II. Rodzaj azbestu			
5.	Azbest chryzotylowy		5
6.	Inny azbest (np. krokidolit)		15
III. Struktura powierzchni wyrobu z azbestem			
7.	Rozluźniona (naruszona) struktura włókien		30
8.	Mocna struktura włókien, lecz bez albo z niewystarczającą powłoką farby zewnętrznej		10
9.	Pomalowana i nieuszkodzona powłoka zewnętrzna		0
IV. Stan zewnętrzny wyrobu z azbestem			
10.	Duże uszkodzenia		30 ³⁾
11.	Małe uszkodzenia		10 ⁴⁾
12.	Brak		0
V. Możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem			
13.	Wyrób jest przedmiotem jakichś prac		15
14.	Wyrób przez bezpośrednią dostępność narażony na uszkodzenia (do wysokości 2 m)		10
15.	Wyrób narażony na uszkodzenia mechaniczne		10
16.	Wyrób narażony na wstrząsy i drgania		10
17.	Wyrób narażony na działanie czynników atmosferycznych (na zewnątrz obiektu)		10
18.	Wyrób znajduje się w zasięgu silnych ruchów powietrza		10
19.	Wyrób nie jest narażony na wpływy zewnętrzne		0
VI. Wykorzystanie pomieszczenia			
20.	Regularnie przez dzieci, młodzież lub sportowców		35
21.	Trwale lub częste przebywanie w pomieszczeniach innych osób		30
22.	Czasowo wykorzystywane pomieszczenie		20
23.	Rzadko wykorzystywane pomieszczenie		10

VII. Usytuowanie wyrobu			
24.	Bezpośrednio w pomieszczeniu		30
25.	Za zawieszonym, nieszczelnym sufitem lub innym pokryciem		25
26.	W systemie wywietrzania pomieszczenia (kanały wentylacyjne)		25
27.	Za zawieszonym szczelnym sufitem lub innym pokryciem, ponad pyłoszczelną powierzchnią lub poza szczelnym kanałem wentylacyjnym		10

Suma punktów oceny .....

Stopień pilności I

65 i więcej punktów

(wymiana lub naprawa wymagana bezzwłocznie)

Stopień pilności II

powyżej 35 do 60 punktów

(ponowna ocena wymagana w czasie do 1 roku)

Stopień pilności III

do 35 punktów

(ponowna ocena w terminie do 5 lat)

UWAGA: podkreślić należy tylko jedną pozycję w grupie, jeśli wystąpi więcej niż jedna, podkreślić należy najwyższą punktację. Zsumować ilość punktów, ustalić ocenę końcową i stopień pilności.

.....
Oceniający (nazwisko i imię)

.....
Właściciel / Zarządca

Adres .....

Data.....

- 1) Według klasyfikacji rodzajów wyrobów zawierających azbest - podanych w załączniku nr 1.
- 2) Zgodnie z inwentaryzacją i załącznikiem nr 1.
- 3) Duże uszkodzenia - widoczne pęknięcia lub ubytki na powierzchni równej lub większej niż 3 % powierzchni wyrobu.
- 4) Małe uszkodzenia - brak widocznych pęknięć, a ubytki na powierzchni mniejszej niż 3 % powierzchni wyrobu.

WZÓR

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾ I MIEJSCU ICH WYKORZYSTYWANIA

1. Miejsce, adres
.....
.....
2. Właściciel/zarządca/użytkownik¹⁾:
a) osoba prawna — nazwa, adres .....
.....
b) osoba fizyczna — imię, nazwisko i adres .....
.....
3. Tytuł własności .....
.....
4. Nazwa, rodzaj wyrobu²⁾ .....
.....
5. Ilość (m², tony)³⁾ .....
.....
6. Przydatność do dalszej eksploatacji⁴⁾ .....
.....
7. Przewidywany termin usunięcia wyrobu:
a) okresowej wymiany z tytułu zużycia wyrobu⁵⁾ .....
.....
b) całkowitego usunięcia niebezpiecznych materiałów i substancji .....
.....
8. Inne istotne informacje o wyrobach⁶⁾
.....
.....

.....
(podpis)

Data .....

Objaśnienia:

¹⁾ Niepotrzebne skreślić.²⁾ Za wyrób zawierający azbest uważa się każdy wyrób o stężeniu równym lub wyższym od 0,1 % azbestu.³⁾ Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
- szczeliwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
- wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
- papier, tektura,
- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura.

⁴⁾ Podać podstawę zapisu (np. dokumentacja techniczna, pomiar z natury).⁵⁾ Według „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” — załącznik nr 1 do rozporządzenia ministra właściwego do spraw gospodarki w sprawie sposobów bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest.⁶⁾ Na podstawie corocznego rozporządzenia ministra właściwego do spraw gospodarki w sprawie dopuszczenia wyrobów zawierających azbest do produkcji lub do wprowadzenia na polski obszar celny.⁷⁾ Np. informacja o oznaczeniu na planie sytuacyjnym terenu instalacji lub urządzenia zawierającego azbest.

WZÓR

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾, KTÓRYCH WYKORZYSTYWANIE
ZOSTAŁO ZAKOŃCZONE

1. Miejsce, adres .....
2. Właściciel/zarządca¹⁾:
- a) osoba prawna — nazwa, adres, ...
- b) osoba fizyczna — imię, nazwisko i adres .....
3. Tytuł własności.....
4. Nazwa, rodzaj wyrobu²⁾ .....
5. Ilość (m², tony)³⁾ .....
6. Rok zaprzestania wykorzystywania wyrobów .....
7. Planowane usunięcia wyrobów: .....
- a) sposób .....
- b) przez kogo .....
- c) termin .....
8. Inne istotne informacje⁴⁾ .....

.....
(podpis)

Data .....

Objaśnienia:

¹⁾ Niepotrzebne skreślić.¹⁾ Za wyrób zawierający azbest uważa się każdy wyrób o stężeniu równym lub wyższym od 0,1 % azbestu.²⁾ Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliście azbestowo-cementowe dla budownictwa,
- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
- szczeliwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
- wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
- papier, tektura,
- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione.

³⁾ Podać podstawę zapisu (np. dokumentacja techniczna, spis z natury).⁴⁾ Np. informacja o oznaczeniu na planie sytuacyjnym.

WZÓR

Informacja o rodzaju, ilości i miejscach występowania azbestu, PCB oraz innych substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla
środowiska

Gmina: .....
Powiat: .....
Województwo: .....
Informacje za okres: .....
określające stan na dzień: .....

Dział 1. Informacje dotyczące azbestu

Lp.	Nazwa wyrobu zawierającego azbest ¹⁾	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest (adres)	Jednostka miary	Ilość	Uwagi ²⁾

Objaśnienia:

1) *Przy określaniu nazwy wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:*

- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cieme azbestowo-kauczukowe,
- przedza specjalna, w tym włókna azbestowe obrabione,
- szczeliwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
- wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciemnych,
- papier i tektura,
- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione.

2) *Należy wskazać obiekt, w którym znajdują się wyroby zawierające azbest, oraz określić ich stan - stopień uszkodzenia wyrobów zawierających azbest.*

SKŁADOWISKA PRZYJMUJĄCE ODPADY ZAWIERAJĄCE AZBEST

Woj. dolnośląskie

1. Składowisko Odpadów Stałych "Polowice", KGHM Polska Miedź SA Oddział Huta Miedzi "Legnica" Legnica, ul. Złotoryjska 194 (na potrzeby zakładu).
2. Składowisko Odpadów Przemysłowych, Wałbrzych ul. Górnicza 1, zarządzane przez Mo-BRUK Korzenna 214, pow. nowosądecki.
3. Składowisko odpadów przemysłowych w Biechowie, KGHM Polska Miedź SA Oddział Huta Miedzi "Głogów" Żukowice, ul. Żukowicka 1 (na potrzeby zakładu).
4. Składowisko Dolnośląskiej Korporacji Ekologicznej w Oławie ul. Polna 1, Dolnośląska Korporacja Ekologiczna Sp. z o.o. Oława ul. 3 Maja 26 (azbest składowany jest po przekształceniu w procesie zestalania pod kodem 19 03 06).

Woj. kujawsko-pomorskie

1. Składowisko odpadów przy ul. Lisiej, Zakłady Chemiczne „ZACHEM”, Bydgoszcz ul. Wojska Polskiego 65 (na potrzeby zakładu).
2. Zakładowe składowisko odpadów przemysłowych Anwil S.A., Włocławek ul. Toruńska 2 (na potrzeby zakładu).

Woj. lubuskie

1. Składowisko odpadów w Chróściku, ul. Małszyńska 180 Gorzów Wlkp., zarządzane przez Zakład Utylizacji Odpadów sp. z o.o Gorzów Wlkp. ul. Teatralna 49.

Woj. łódzkie

1. Składowisko odpadów przemysłowych w Zgierzu, ul. Miroszewska 54, zarządzane przez EKO-BORUTA sp. z o.o , Zgierz ul. A. Struga 10.
2. Mokre składowisko popiołu i żużla "Bagno-Lubień" Elektrownia "Bełchatów" S.A., Kleszczów (na potrzeby zakładu).

Woj. małopolskie

1. Składowisko odpadów niebezpiecznych w Oświęcimiu, ul. Nadwiślańska 46.
2. Składowisko odpadów "za rz. Białą" w Tarnowie, Zakłady Azotowe w Tarnowie-Mościcach S.A. ul. Kwiatkowskiego 8.
3. Składowisko komunalne w Ujkowie Starym pow. olkuski, Zakład Gospodarki Komunalnej BOLESŁAW sp. z o.o. Bolesław, ul. Osadowa.

Woj. mazowieckie

1. Składowisko odpadów komunalnych w Rachocinie, Sierpc ul. Traugutta 32.

Woj. podkarpackie

1. Składowisko odpadów komunalnych w Młynach pow.jarosławski, Zakład Gospodarki Komunalnej Gminy Radymno z/s w Skołoszowie 341.

Woj. pomorskie

1. Zakład Utylizacyjny Gdańsk Szadółki ul. Jabłoniowa 55.

Woj. śląskie

1. Składowisko odpadów w Knurowie ul. Szybowa, zarządzane przez PPHU „KOMART” sp. z o.o., Knurów ul. Szpitalna 7.
2. Składowisko odpadów komunalnych w Świętochłowicach, MPGK sp. z o.o. Świętochłowice ul. Łagiewnicka 7641-608.
3. Składowisko odpadów niebezpiecznych i obojętnych w Dąbrowie Górniczej ul. Koksownicza 1, Zakłady Koksownicze "Przyjaźń".

Woj. warmińsko-mazurskie

1. Zakład Utylizacji Odpadów w Elblągu, ul. Mazurska 42.

Woj. wielkopolskie

1. Składowisko odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne Pasięka gm. Trzemeszno, zarządzane przez Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe "IZOPOL"S.A. Trzemeszno ul. Gnieźnieńska 4.
2. Składowisko odpadów niebezpiecznych w Koninie ul. Sulańska 11.
3. Składowisko odpadów w Goraninie pow. Koniński, zarządzane przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami EKOSERWIS s.c. Wołomin ul. Partyzantów 38.

Woj. zachodnio-pomorskie

1. Składowisko odpadów w m. Dalsze 36 gm.Myślubórz, zarządzane przez EKO-MYŚL Sp.z o.o. w Myśluborzu, ul. 1-go Maja 19.
2. Składowisko odpadów w Sianowie, zarządzane przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp.z o.o w Koszalinie, ul. Rzeczna 14.
3. Składowisko odpadów w Marianowie ul.Jeziorna 15, zarządzane przez Przedsiębiorstwo EKOMAR Spółka z o.o. *(azbest składowany jest po przekształceniu w procesie zestalania pod kodem 19 03 06).*

WZÓR

KARTA EWIDENCJI ODPADU ^a				Nr karty		Rok kalendarzowy			
Kod odpadu									
Rodzaj odpadu									
Procentowa zawartość PCB w odpadzie ^b									
Posiadacz odpadów ^c				Adres ^d					
Nr REGON				Telefon/faks					
Działalność w zakresie: ^e									
W ☐		Zb ☐		Od ☐		Un ☐			
Miesiąc	Masa wytworzonych odpadów [Mg] ^f	Masa przyjętych odpadów [Mg] ^f	Nr karty przekazania odpadu	Gospodarowanie odpadami				Imię i nazwisko osoby sporządzającej	
				We własnym zakresie					Odpady przekazane innemu posiadaczowi odpadów
				masa [Mg] ^g	metoda odzysku R ^h	metoda unieszkodliwiania D ⁱ	masa przeznaczonych do ponownego użycia przedmiotów wyposażenia i części [Mg] ^j	masa [Mg] ^f	nr karty przekazania odpadu

Objaśnienia:

^a Nie dotyczy komunalnych osadów ściekowych stosowanych w celach, o których mowa w art. 43 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628, z późn. zm.), oraz prowadzącego zakład przetwarzania, o którym mowa w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o użytych sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz. U. Nr 180, poz. 1495).

^b Dotyczy działalności w zakresie unieszkodliwiania PCB.

^c Imię i nazwisko lub nazwa posiadacza odpadów. W przypadku odpadów komunalnych kartę wypełnia przedsiębiorca, który uzyskał zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów od właścicieli nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2005 r. Nr 236, poz. 2008), lub gminna jednostka organizacyjna, o której mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

^d Adres zamieszkania lub siedziby posiadacza odpadów.

^e Zaznaczyć symbolem X właściwy kwadrat: W — wytwarzanie odpadów, Zb — zbieranie odpadów, Od — odzysk odpadów, Un — unieszkodliwianie odpadów.

^f Podać masę odpadów z dokładnością co najmniej do pierwszego miejsca po przecinku dla odpadów innych niż niebezpieczne; co najmniej do trzeciego miejsca po przecinku dla odpadów niebezpiecznych.

^g Podać masę odpadów zagospodarowanych we własnym zakresie. W przypadku prowadzącego stację demontażu podać masę odpadów zagospodarowanych we własnym zakresie łącznie z masą przeznaczonych do ponownego użycia przedmiotów wyposażenia i części pochodzących z pojazdów wycofanych z eksploatacji.

^h Symbole R określają procesy odzysku polegające na wykorzystaniu odpadów w całości lub w części lub prowadzące do odzyskania z odpadów substancji lub materiałów lub energii wraz z ich wykorzystaniem zgodnie z załącznikiem nr 5 do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach.

ⁱ Symbole D określają procesy unieszkodliwiania odpadów zgodnie z załącznikiem nr 6 do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach.

^j Podać masę przedmiotów wyposażenia i części wymontowanych z pojazdów wycofanych z eksploatacji, przeznaczonych do ponownego użycia, powstałych na skutek przetworzenia w stacji demontażu.

WZÓR

KARTA PRZEKAZANIA ODPADU		Nr karty ^a	Rok kalendarzowy
Posiadacz odpadów, który przekazuje odpad ^{b,c}	Prowadzący działalność w zakresie transportu odpadu ^{b,d}	Posiadacz odpadów, który przejmuje odpad ^b	
Adres ^c	Adres ^{d,c}	Adres ^c	
Telefon/faks	Telefon/faks ^d	Telefon/faks	
Nr REGON	Nr REGON ^d	Nr REGON	
Miejsce przeznaczenia odpadów ^f			
Kod odpadu	Rodzaj odpadu		
Data/miesiąc ^g	Masa przekazanych odpadów [Mg] ^h	Numer rejestracyjny pojazdu, przyczepy lub naczepy ^{d,i}	
Potwierdzam przekazanie odpadu	Potwierdzam wykonanie usługi transportu odpadu ^d	Potwierdzam przyjęcie odpadu	
data, pieczęć i podpis	data, pieczęć i podpis	data, pieczęć i podpis	

Objaśnienia:

- ^a Numer nadawany jest przez posiadacza odpadów, który przekazuje odpad.
- ^b Imię i nazwisko lub nazwa podmiotu.
- ^c W przypadku odpadów komunalnych kartę wypełnia przedsiębiorca, który uzyskał zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów od właścicieli nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2005 r. Nr 236, poz. 2008), lub gminna jednostka organizacyjna, o której mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.
- ^d W przypadku gdy odpad jest transportowany kolejno przez dwóch lub więcej prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów, w oznaczonych rubrykach należy podać wymagane dane i podpisy wszystkich prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów z zachowaniem kolejności transportowania odpadu.
- ^e Adres zamieszkania lub siedziby podmiotu.
- ^f Adres miejsca odbioru odpadu, pod który należy dostarczyć odpad, wskazany przez posiadacza odpadu prowadzącemu działalność w zakresie transportu odpadów.
- ^g W przypadku odpadów niebezpiecznych podać datę przekazania odpadu. Karta może być stosowana jako jednorazowa karta przekazania odpadu lub jako zbiorcza karta przekazania odpadu, obejmująca odpad danego rodzaju przekazywany łącznie w czasie jednego miesiąca kalendarzowego, za pośrednictwem tego samego prowadzącego działalność w zakresie transportu odpadów temu samemu posiadaczowi odpadów.
- ^h Podać masę odpadów z dokładnością co najmniej do pierwszego miejsca po przecinku dla odpadów innych niż niebezpieczne; co najmniej do trzeciego miejsca po przecinku dla odpadów niebezpiecznych.
- ⁱ Dotyczy odpadów niebezpiecznych.

Załącznik nr 9

Wykaz firm posiadających decyzje zatwierdzające program gospodarki odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest na terenie powiatu plockiego

Firma	Nr zezwolenia / data wydania	Termin ważności zezwolenia
„ENCO” Sp. z o. o. ul. Wiatraczna 5 09-230 Bielsk	OŚ.I.7644-3/38/2003 09.04. 2003 r.	11.03. 2013 r.
Firma Handlowa „HYDROPOL” Spółka z o. o. ul. Targowa 10b 09-500 Gostynin	OŚ.I.7644-3/47/2003 06.05 2003r.	18.03.2013 r.
„BW-TECH” Beata Wasiak, ul. Szczęsnego 25 09-410 Płock	OŚ.I.7644-3/77/2003 20.06.2003 r.	22.05.2013 r.
AWAS-SERWIS Sp. z o.o. ul. Egejska 1/34 02-764 Warszawa	OŚ.I.7644-3/81/2003 02.07.2003 r.	20.07.2013 r.
ALGADER HOFMAN Sp. z o. o. ul. Wólczyńska 133 01-919 Warszawa	OŚ.I.7644-3/83/2003 08.07.2003 r.	31.05.2013 r.
Przedsiębiorstwo Transportowo – Handlowe Stefan Wawrzyński TRANS-PETROL Dziarnowo 29 09-411 Stara Biała	OŚ.I.7644-3/95/2003 27.06.2003 r.	24.06.2013 r.
Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Handlowo – Usługowe „ABBA – EKOMED” Sp. z o. o. ul. Poznańska 152 87-100 Toruń	OŚ.I.7644-3/125/2003 12.01.2004	31.01.2014 r.
Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowe „GOSPIN” Sp. z o.o. ul. Płocka 46 09-500 Gostynin	OŚ.I.7644-3/41/2004 15.04.2004 r.	30.06.2004 r.
Firma „LUB-EKO PLUS” ul. Łęczyńska 59/62 20-313 Lublin	OŚ.I.7644-3/72/2004 30.07.2004 r.	30.07.2011 r.
„Wasteko” Agencja Ochrony Środowiska, Topólno 5 09-530 Gąbin	OŚ.I.7644-3/171/ 2003/2004 10.02.2004 r.	15.02.2014 r.
P.P.H.U. „GAJAWI” ul. Odyńca 24 93-150 Łódź	OŚ.I.7644-3/87/2004 08.09.2004 r.	09.09.2014 r.
Roboty Ziemne Specjalistyczne „SPEC-KOP” Małe Góry 2a 09-522 Dobrzyków	OŚ.I.7644-3/39/2005 24.03.2005 r.	24.03.2015 r.
Przedsiębiorstwo Robót Instalacyjno- Budowlanych „HYDROPOL” ul. Krośniewicka 7 09-500 Gostynin	OŚ.I.7644-3/48/2003 06.05.2003 r.	18.03.2013 r.

Firma	Nr zezwolenia / data wydania	Termin ważności zezwolenia
ORLEN WodKan Sp. z o.o ul. Chemików 7 09-411 Płock	OŚ.I.7644-3/48/2003 13.10.2003 r.	13.10.2013 r.
Centrum Gospodarowania odpadami, Azbestu i Recyklingu CARO ul. Zamojskiego 51 22-400 Zamość	OŚ.I.7644-3/153/2003 12.11.2003 r.	15.11.2013 r.
Zakład Budowlano-Montażowy „BUDOMONT” Stanisław Dublicki 09-414 Brudzeń Duży	OŚ.I. 7644-3/90/2002 20.11.2002 r.	12.10.2012 r.
„ALFIX” Jerzy Kostecki ul. Upalna 15 lok. 7 15-668 Białystok	OŚ.I.7644-3/114/2002 19.12.2002 r.	18.11.2012 r.
Firma Handlowo-Usługowa „SYSTEM – DACH” sp.j. Brody 6 09-100 Płońsk	OŚ.I.7644-3/42/2004 21.05.2004 r.	21.05.2010 r.
PPHU „ABBA-EKOMED” Spółka z oo ul. Poznańska 152 87-100 Toruń	OŚ.I.7644-3/125/2003 12.01. 2003 r.	31.01.2014 r.
Przedsiębiorstwo Robót Termoizolacyjnych i Antykorozyjnych „ TERMOEXPORT” ul. Żurawia 24/7 00-515 Warszawa	OŚ.I.7644-3/52/2003 27.06.2003 r.	19.05.2013 r.
Firma Budowlana Wielobranżowa Tadeusz Mączewski ul.Cisowa 7 09-410 Płock	OŚ.I.7644-3/148/2003 10.10.2003 r.	25.10.2013 r.
PPHU „ GRAMA” PIOTR GRABOWSKI Os.Gen Maczka 17/5 37-100 Łańcut	OŚ.I.7644-3/36/2003 04.06.2003	01.04.2013 r.
„Kastor” Tomasz Janiszewski ul. Kolonia 19 b/2 67-321 Leszno Górne	OŚ.I.7644-3/10/2004 27.02.2004 r.	27.02.2014 r.
Przedsiębiorstwo Budownictwa Lądowego MJ Sp. z o.o. ul. Graniczna 6 Michałowice 05-816 Reguły	OŚ.I.7644-3/10/2004 19.04.2004 r.	31.12.2010 r.
Firma Handlowo-Usługowa „SYSTEM-DACH” sp.j. Brody 6 09-100 Płońsk	OŚ.I.7644-3/42/2004 21 maja 2004 r.	21.05.2010 r.
BUD-GOST Sp. z o. o. ul. Bierzewicka 62 09-500 Gostynin	OŚ.I.7644-3/85/2003 08.07.2003 r.	08.07.2013 r.
Transport-Metalurgia Sp. z.o.o ul. Reymonta 62 97-500 Radomsko	OŚ.I.7644-3/36/2005 13.04.2004 r.	13.05.2015r.

Firma	Nr zezwolenia / data wydania	Termin ważności zezwolenia
Firma Wielobranżowa „WOLT CENTER” Nowa Biała 1a 09-411 Stara Biała	OŚ.I.7644-3/148/2004/2005 17.02.2005 r.	17.02.2015r.
Firma „HYDROGEOTECHNIKA” Sp. z o.o. ul. Ściegiennego 262 A 25-116 Kielce	OŚ.I.7644-3/60/2005 06.06.2005 r.	06.06.2015r.
Firma Handlowo-Usługowa „NATEX 2” Trzciniec 45 06-100 Pułtusk	OŚ.I.7644-3/66/2005 z dn. 10.06.2005 r.	31.03.2015 r.
Przedsiębiorstwo Produkcyjno Handlowo Usługowe „PLASTIMET-PANORAMA” Sp. z o.o. ul. Fabryczna 9 05-084 Leszno	OŚ.I.7644-3/68/2005 10.06.2005 r.	10.06.2005 r.
R&M PLETTAC Sp. z o.o. ul. Kościuszki 19 63-500 Ostrzeszów	OŚ.I.7644-3/84/2005 25.07.2005 r.	25.08.2015 r.
Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowo-Produkcyjne „JANUSZ” ul. Kasprowicza 18 96-100 Skierniewice	OŚ.I.7644-3/86/2005 21.07.2005 r.	21.07.2015 r.
Firma „ALBEKO” sp. j. 87-510 Kotowy gm. Skrwilno	OŚ.I.7644-3/97/2005 21.07.2005 r.	01.01.2015 r.
Firma P.R.B. „IZOMALDEX” ul. Wesoła 8 09-451 Radzanowo	OŚ.I.7644-3/128/2005 17.10.2005 r.	17.10.2015 r.
Przedsiębiorstwo Usług Wodno-Budowlanych „WOD-BUD” Sp. z o.o. ul. Piłsudskiego 14 23-200 Kraśnik	OŚ.I.7644-3/131/2005 18.10.2005 r.	18.10.2015 r.
Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowo-Handlowe „STANMAR” ul. Majdany 6a 99-300 Kutno	OŚ.I.7644-3/135/2005 14.11.2005 r.	14.11.2015 r.
SINTAC-POLSKA Sp. z o.o. ul. Armii Krajowej 86 Warszawa-Wesoła	OŚ.I.7644-3/91/2003 04.11..2004 r.	04.11.2014
Firma Gea Serwis Sp. z o.o. ul. gen. T. Kutrzeby 38 05-082Stare Babice	OŚ.I.7644-3/155/2005/2006 02.01.2006 r.	02.01.2016 r.
Zakład Usług Produkcji i Handlu ul. Moniuszki 85 06-200 Maków Mazowiecki	OŚ.I.7644-3/19/2006 03.04.2006 r.	03.04.2016 r.
Firma Buck Recykling Sp. z o.o. ul. Romana Maya 1 67-371Poznań	OŚ.I.7644-3/18/2006 03.04.2006 r.	03.04.2016 r.

Firma	Nr zezwolenia / data wydania	Termin ważności zezwolenia
Firma Handlowo-Usługowa PROJEKT-BUD ul. Podwale 17 00-252 Warszawa	OŚ.I.7644-3/17/2006 17.03.2006 r.	17.03.2016 r.
Firma PURE SOLVE Polska Sp. z o.o. ul. Przedpole 1 02-241 Warszawa	OŚ.I.7644-3/46/2006 08.06.2006 r.	08.06.2016 r.
Zakład Usług Serwisowych „EKO-JURA” ul. Żeromskiego 10 42-284 Herby	OŚ.I.7644-3/45/2006 14.06.2006 r.	09.06.2016 r.
Zakład Usługowo-Budowlany ul. Sosnowa 6 09-500 Gostynin	OŚ.I.7644-3/43/2006 18.05.2006 r.	18.05.2016 r.
Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Wdrożeniowe „AWAT” Sp. z o.o. ul. Kaliskiego 9 01-476 Warszawa	OŚ.I.7644-3/41/2006 19.05.2006 r.	19.05.2016 r.
Firma Az Best Sp. z o.o. ul. Locii 30 02-938 Warszawa	OŚ.I.7644-3/30/2006 11.05.2003 r.	11.05.2006 r.
Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe „EKO-MIX” ul. Grabiszyńska 163 80-950 Wrocław	OŚ.I.7644-3/87/2006 03.08.2006 r.	03.08.2016 r.
Firma „REMONDIS” Sp. z o.o. ul. Zawodzie 16 02-981 Warszawa Oddział w Sochaczewie ul. Żyrardowska 6 96-500 Sochaczew	OŚ.I.7644-3/84/2006 19.07.2006 r.	11.07.2016 r.
Zakład Transportu i Sprzętu Ciężkiego „TRANS-KOP” 09-416 Siecień Zakład Nowa Biała	OŚ.I.7644-3/81/2006 19.09.2006 r.	19.09.2016 r.
Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe „DROBINEX” Sp. z o.o. Boryszewo Nowe k. Płocka 09-422 Rogozino	OŚ.I.7644-3/68/2006 10.07.2006	10.07.2016 r.
Gost Eko ul. Wyszyńskiego 27/3 09-500 Gostynin	OŚ.I.7644-3/137/2005 17.11.2005 r.	17.11.2015 r.
Firma REMONDIS Sp. z o.o. w Warszawie O/Płock ul. Przemysłowa 32 09-400 Płock	OŚ.I.7644-3/133/2006 03.10.2006 r.	03.10.2016 r.
Firma „MAR-POL” Cetki 5 87-500 Rypin	OŚ.I.7644-3/66/2006 17.07.2006 r.	31.03.2016 r.
Firma SITA PGK Sp. z o.o. ul. Przemysłowa 31 09-400 Płock	OŚ.I.7644-3/106/2006 09.10.2006 r.	09.10.2016 r.

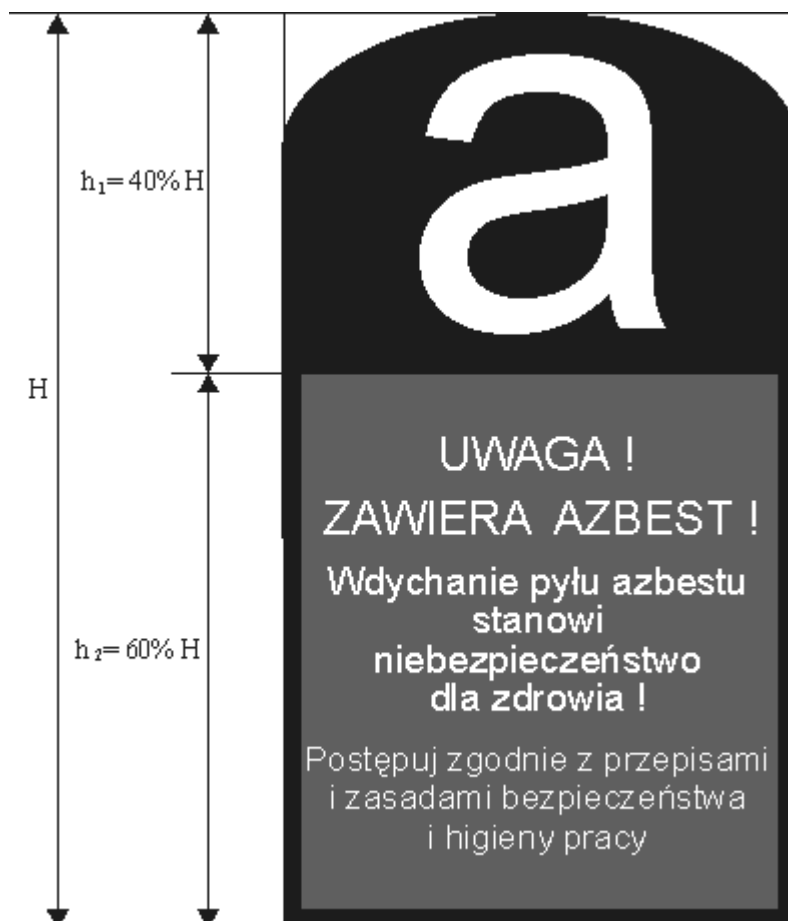
Firma	Nr zezwolenia / data wydania	Termin ważności zezwolenia
P.P.H.U. A.L.V. „LINK” Sp. z o.o. ul. Sportowa 13 58-305 Wałbrzych	OŚ.I.7644-3/105/2006 07.09.2006 r.	07.09.2016 r.
P.U.H. „KOZAK” ul. Łęgi 2 01-329 Warszawa	OŚ.I.7644-3/98/2006 11.08.2006 r.	11.08.2016 r.
Firma SPEC-KOP Roboty Ziemne Specjalistyczne Ryszard Bednarski Małe Góry 2A 09-522 Dobrzyków	OŚ.I.7644-3/112/2006 09.10.2006 r.	09.10.2016 r.
PHU „EKO FLORA” Sp. z o.o. ul. Brodnicka 1 87-410 Kowalewo Pomorskie	RŚ.II.7644-3/109/2007 18.09.2007 r.	31.12.2015 r.
Firma Usługowo-Handlowa „WOD-PRZEM” ul. Sokola 34 87-100 Toruń	RŚ.I.7644-3/69/2007 25.06.2007 r.	25.06.2017 r.
PPHU „HATREX” ul. Trakt Kamiński 6A 09-530 Gąbin	OŚ.I.7644-3/50/2007 21.06.2007 r.	21.06.2017 r.

Wykaz firm posiadających zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie zbierania i transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest

Lp.	Firma	Nr zezwolenia / data wydania	Termin ważności zezwolenia	Rodzaj zezwolenia
1.	Firma „SPEC-KOP” Roboty Ziemne Specjalistyczne Ryszard Bednarski Małe Góry 2A 09-522 Dobrzyków	OŚ.I.7644-3/39/2002 10.06.2002 r.	12.04.2012 r.	transport
2.	SITA Płocka Gospodarka Komunalna Spółka z o.o. ul. Przemysłowa 31 09-400 Płock	OŚ.I.7644-3/111/2002 20.01.2003r.	31.01.2005 r.	zbieranie i transport
3.	Zakład Produkcyjno-Handlowy Usługi Transportowe Export-Import „ŻAWAKOL” Andrzej Żabka ul. Nowy Rynek 5 09-530 Gąbin	OŚ.I.7644-3/27/2003 27.02.2003 r.	22.02. 2014 r	transport
4.	„WASTEKO” Agencja Ochrony Środowiska Witold Jabłoński Topólno 5 09-530 Gąbin	OŚ.I.7644-3/171/2003/2004 10.02.2004 r.	15.02.2014 r.	zbieranie i transport

Lp.	Firma	Nr zezwolenia / data wydania	Termin ważności zezwolenia	Rodzaj zezwolenia
5.	RETHMANN RECYCLING Sp. z o.o Oddział w Płocku ul. Przemysłowa 32 09-400 Płock	OŚ.I.7644-3/91/2003 27.06.2003 r.	31.07.2013 r.	zbieranie i transport
7.	LOBBE Płock ul. Przemysłowa 32 09-400 Płock	OŚ.I.7644-3/91/2003 27.06.2003 r.	31.07.2013	zbieranie
8.	Zakład Transportowo- Budowlany Włodzimierz Sułkowski Siecień 137 09-413 Sikórz	OŚ.I.7644-3/40/2006 25.04.2006 r.	25.04.2016 r.	transport
9.	Firma SPEC-KOP Roboty Ziemne Specjalistyczne Ryszard Bednarski Małe Góry 2A 09-522 Dobrzyków	OŚ.I.7644-3/111/2006 09.10.2006 r.	09.10.2016 r.	zbieranie i transport
10.	Firma Handlowa „MDJ” Marek Tarka ul. Sportowa 10 09-533 Słubice	OŚ.I.7644-3/63/2007 11.06.2007 r.	11.06.2017 r.	transport

**WZÓR OZNAKOWANIA WYROBÓW, ODPADÓW I OPAKOWAŃ ZAWIERAJĄCYCH
AZBEST LUB WYROBY ZAWIERAJĄCE AZBEST, A TAKŻE MIEJSC ICH
WYSTĘPOWANIA**

Wszystkie wyroby zawierające azbest lub ich opakowania powinny być oznakowane w następujący sposób:

- a) oznakowanie zgodne z podanym wzorem powinno posiadać wymiary: co najmniej 5 cm wysokości (H) i 2,5 cm szerokości,
- b) oznakowanie powinno składać się z dwóch części:
  - górną ($h_1 = 40\% H$) zawierającą literę "a" w białym kolorze na czarnym tle,
  - dolną ($h_2 = 60\% H$) zawierającą wyraźny i czytelny napis w białym lub czarnym kolorze na czerwonym tle,
- c) jeśli wyrób zawiera krokidolit, zwrot "zawiera azbest" powinien być zastąpiony zwrotem "zawiera krokidolit/azbest niebieski".